

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Fulnek

PhDr. Roman Chrenčík

Září 2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

Seznam zkratk.....	3
Shrnutí evaluační zprávy	4
1 Úvod.....	4
2 Základní terminologie	6
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	8
3.1 Geografický kontext.....	8
3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci.....	9
3.2.1 Demografický kontext.....	9
3.2.2 Charakteristika sociálně vyloučených lokalit.....	11
3.2.3 Dávky v hmotné nouzi	15
3.2.4 Nezaměstnanost	19
3.2.5 Zadluženost	21
3.2.6 Kriminalita	23
3.2.7 Dostupnost sociálních služeb	25
3.3 Spolupráce obce Fulnek s ASZ v lokalitě	27
4 Zadání a cíle evaluace a metodologie	28
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	29
4.2 Limity evaluace	31
5 Evaluované priority a cíle SPSZ	32
6 Hlavní zjištění.....	38
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	38
6.1.1 Vyhodnocení stanovených dopadů.....	42
6.2 Naplňování cílů KPSVL	46
6.2.1 Adresnost a relevance.....	46
6.2.2 Konzistence s potřebami	46
6.2.3 Koordinace.....	47
6.2.4 Synergie na úrovni opatření	47
6.2.5 Udržitelnost	47
6.3 Spolupráce aktérů a ASZ	48
7 Závěry evaluace a doporučení	50
Seznam tabulek.....	54
Seznam grafů.....	54
Seznam schémat.....	54
Seznam obrázků	54
Seznam literatury	55

Seznam zkratk

ARPZPD	Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z. s.
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
CZPMSK	Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, o. p. s.
DnB	Doplatek na bydlení
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LP	Lokální partnerství
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MSK	Moravskoslezský kraj
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OPZ	Operační program Zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
PnB	Příspěvek na bydlení
PnŽ	Příspěvek na živobytí
SO	Správní obvod
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SVL	Sociálně vyloučená lokalita/sociálně vyloučené lokality
TČ	Trestný čin
VA	Vstupní analýza města Fulnek, 2018.
UoZ	Uchazeč o zaměstnání
ÚP	Úřad práce ČR

Shrnutí evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s obcí Fulnek v letech 2018–2021 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace místního Strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ). Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. Cílem zprávy je popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování ve městě Fulnek i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, a rovněž pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení. Metodami sběru dat využitými v této evaluační zprávě byly desk research, polostrukturované hloubkové rozhovory s lokálními aktéry a analýza veřejně dostupných dat.

Z hlediska míry naplnění opatření stanovených v SPSZ platilo, že jednoznačně nejvíce se jich realizovalo v 5. prioritní oblasti nesoucí název Zadluženost cílové skupiny, byť ani zde nebyla realizována všechna. Vůbec naopak nebyla provedena opatření ze 2. oblasti soustředící se na snížení míry rizikového chování cílové skupiny. U ostatních priorit došlo k uskutečnění 33–50 % nastavených opatření. Souhrnně tak můžeme hovořit o spíše podprůměrném plnění opatření definovaných v SPSZ. Zde je však nutné brát v potaz někdejší nepříznivé naladění politického vedení města vůči sociální oblasti a také nemožnost realizace části opatření z důvodu pandemie onemocnění covid-19. Významnou reflexi právě 5. priority však evaluátor hodnotí kladně, neboť pokrývala téma považované za největší problém lokality.

Vzhledem k absenci dopadů v SPSZ evaluátor navrhl tři dopady navržených opatření, jimiž byly zlepšení životní situace osob ohrožených sociálním vyloučením, eliminace sociálně rizikových jevů a zkvalitnění života rodin, zlepšení ekonomické a sociální situace obyvatel a zvýšení jejich gramotnosti v těchto oblastech. Nutno však podotknout, že při stále probíhající spolupráci města s Agenturou i chodu projektu Občanská poradna Fulnek nelze jakékoliv dopady vyhodnotit naprosto přesně, ale je namístě pohybovat se spíše v rovině potenciálu jejich naplnění. Za stavu, kdy byl ve Fulneku realizován pouze jediný projekt a zlomek opatření, je však zjevné, že všech tří dopadů může být dosaženo pouze v omezené míře. Největší potenciál naplnění má dopad v podobě zlepšení ekonomické a sociální situace obyvatel a zvýšení jejich gramotnosti v těchto oblastech.

Provedená opatření byla vhodně nastavena z hlediska adresnosti a relevance, stejně jako konzistentní s potřebami některých cílových skupin. Projekt Občanská poradna Fulnek totiž reagoval na největší problém lokality, jímž je zadluženost. Druhý největší problém v podobě nedostatečného prostoru a příležitostí pro smysluplné trávení volného času dětí a mladistvých ale nebyl řešen vůbec, což zároveň představuje nedostatek v adresnosti, relevanci i konzistenci s potřebami. Opatření byla dále prováděna za kvalitní kooperace lokálních aktérů i ASZ, nebyla však uskutečněna v odpovídající synergii, neboť navýšení klientů Charity Odry způsobilo jejich úbytek u Centra pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje. Klíčovým faktorem pro udržitelnost výsledků je jednoznačně politická podpora sociálních služeb ze strany města.

Ve Fulneku se zlepšila situace v několika objektech považovaných za sociálně vyloučené adresy. Naproti tomu je zde ale patrné vytváření nízkého standardu bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, což představuje pro lokalitu potenciálně problematický jev.

V závěrečné kapitole této evaluační zprávy je uvedeno celkem 10 doporučení pro instituce státní správy (tzv. systémová doporučení), vedení města i lokální aktéry.

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s obcí Fulnek v letech 2018–2021 zpracované na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování města Fulneku a jeho místních částí pro období 2019–2022 (SPSZ). Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci/obcích. Cílem evaluace je **zhodnotit efekt jednotlivých opatření a lokálního partnerství na dosažení dopadů**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli finanční podpory, příp. tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v lokalitě i v omezených možnostech v jiných lokalitách, kde působí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR (MMR), byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury MMR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je síťování a propojování relevantních místních aktérů, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. lokální partnerství (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplánování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem Strategický plán sociálního začleňování, který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité limity. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají ztížený přístup ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra stigmatizace ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení jsou materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to až jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity těchto jevů pak vytvářejí charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukují. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

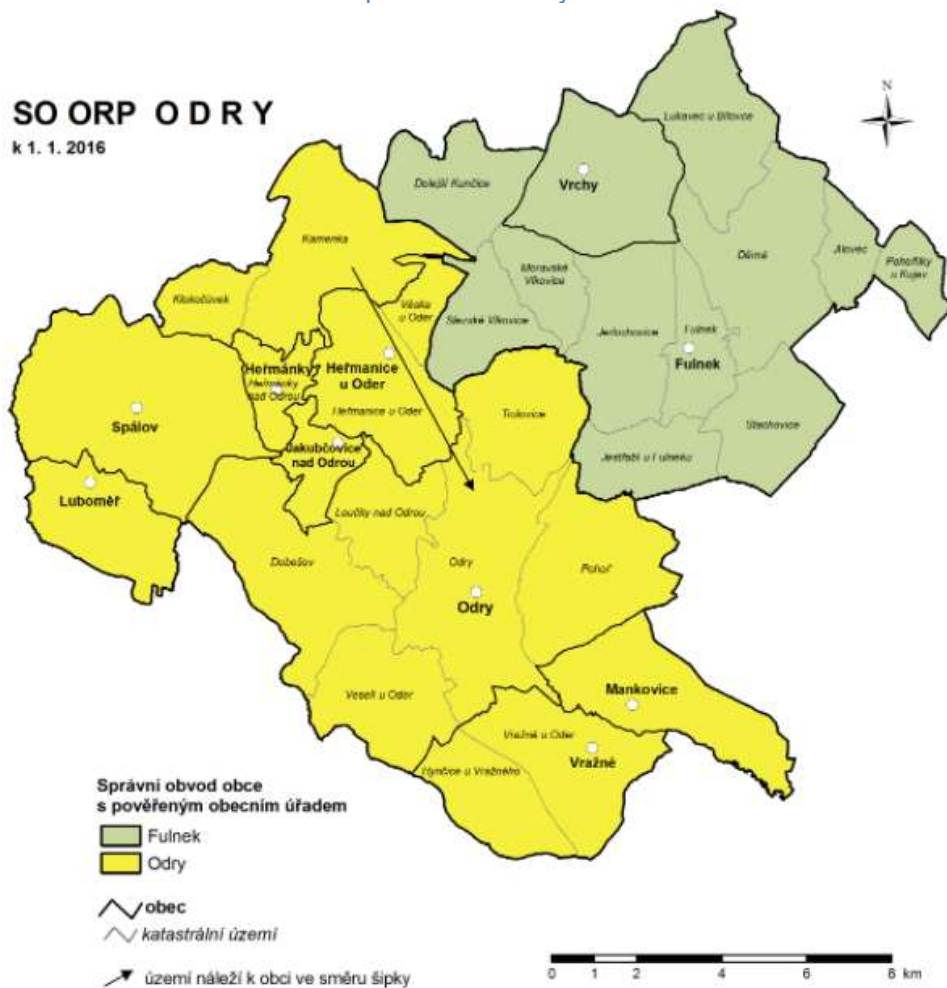
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

3.1 Geografický kontext

Město Fulnek se nachází na pomezí historické hranice Moravy a Slezska, z hlediska správního členění pak spadá do Moravskoslezského kraje. Blíže potom patří do okresu Nový Jičín a Obce s rozšířenou působností (ORP) Odry. Zde, jak ukazuje též níže uvedený obrázek 1, tvoří spolu s městem Odry jeden ze správních obvodů (SO). Rozloha ORP činí 223,99 km², z čehož necelou třetinu zabírá právě Fulnek (68,46 km²). Podobný poměr platí u počtu obyvatel ORP a Fulneku, kdy celá oblast má 16 933 obyvatel a Fulnek 5 561.¹

Fulnek se rozprostírá, co se dopravní dostupnosti týče, ve výhodné lokalitě nedaleko dálnice D1. Obvyklá doba jízdy vozidlem do dvou nejbližších měst Opavy a Ostravy se tak pohybuje kolem 30 minut, za použití městské hromadné dopravy potom v rozmezí 45 minut až 1 hodiny. Město se člení na 11 místních částí ležících na 11 katastrálních územích, jimiž jsou Děrné, Dolejší Kunčice, Fulnek, Jerlochovice, Jestřabí, Jílovec, Kostelec, Lukavec, Pohořílky, Stachovice a Vlkovice.

Obrázek 1: Administrativní mapa SO ORP Odry

Zdroj: Český statistický úřad (ČSÚ)

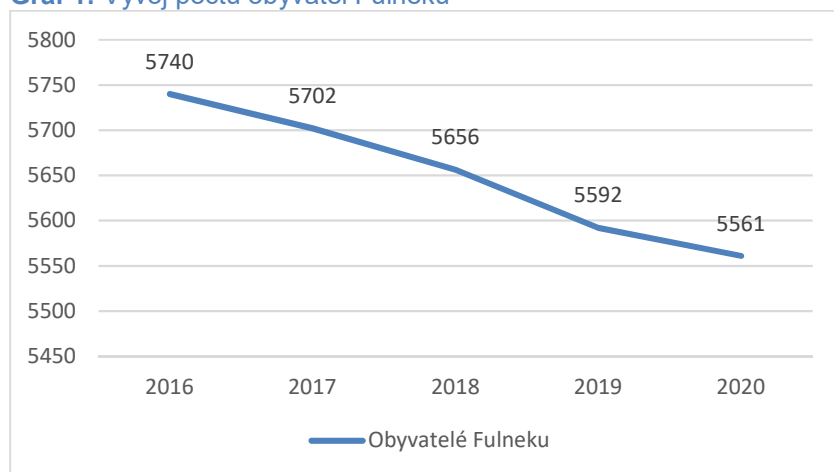
¹ Zdroj: ČSÚ; údaj je platný k 1. 1. 2021.

3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci

3.2.1 Demografický kontext

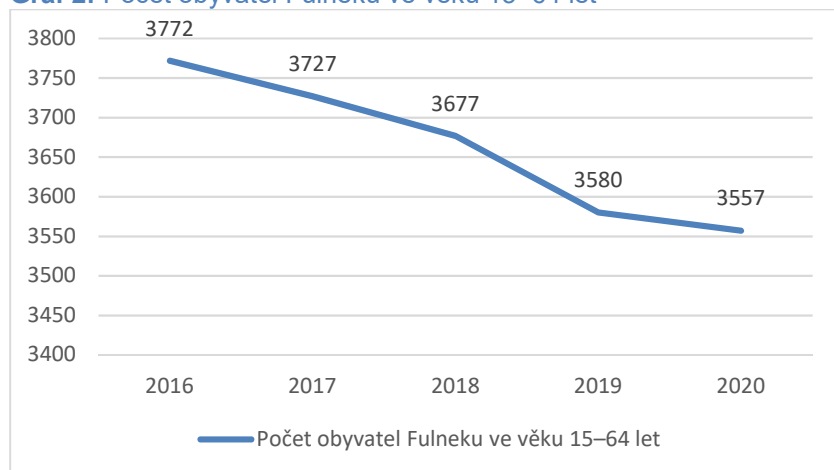
Vývoj obyvatelstva Fulneku je z demografického hlediska plně koherentní s trendy menších českých měst a obcí, potažmo celé České republiky (ČR). Jak ukazují níže uvedené grafy 1–3, dochází zde jak ke kontinuálnímu úbytku obyvatelstva (z 5 740 obyvatel na konci roku 2016 na 5 561 obyvatel na konci roku 2020), tak ke snižování počtu osob v produktivním věku od 15 do 64 let (z 3 772 osob na konci roku 2016 na 3 557 osob na konci roku 2020). S těmito ukazateli je spojen též rostoucí průměrný věk obyvatel města, který se za pět let (mezi lety 2016 a 2020) zvýšil o 1 rok ze 42 let na 43.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel Fulneku

Zdroj: ČSÚ; údaje jsou platné ke 31. 12. uvedených let.

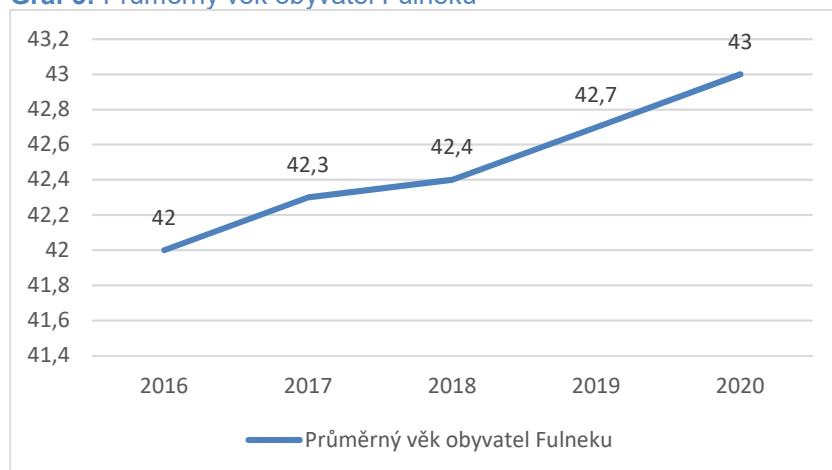
Graf 2: Počet obyvatel Fulneku ve věku 15–64 let

Zdroj: ČSÚ; údaje jsou platné ke 31. 12. uvedených let.

Zvyšování průměrného věku obyvatel Fulneku, na něž poukazuje mj. graf 3, se projevuje také na složení nájemníků místních ubytoven tvořících jednu část osob ohrožených sociálním vyloučením. Vstupní analýza města Fulnek z roku 2018 (VA) v tomto ohledu uvádí, že „v ubytovnách častěji bydlí lidé středního a vyššího důchodového věku, kteří z různých důvodů nemají možnost vlastního bydlení ani vstupu do domova pro seniory nebo jiné vhodné pobytové služby“ (VA: 2018). Situaci těchto lidí nepomáhá ani jejich nižší uplatnitelnost na trhu práce, zdravotní omezení plynoucí z jejich věku či v některých případech dlouhodobě problematický životní styl (např. různé závislosti apod.).

Graf 3: Průměrný věk obyvatel Fulneku

Zdroj: ČSÚ; údaje jsou platné ke 31. 12. uvedených let.

Další potenciální členy cílové skupiny SPSZ utvářejí dle VA tzv. mladí dospělí (tzn. osoby mezi 20. až 30. rokem věku), „kteří se statisticky častěji objevují v registru uchazečů o zaměstnání, nemusejí mít dostatečné pracovní návyky ani praktické zkušenosti požadované pro nalezení a udržení zaměstnání, v důsledku čehož se mohou taktéž častěji ocitát v nejistém/nestandardním bydlení“ (VA: 2018). V ohledu ukazatele materiální chudoby, jež je určitým ustavujícím rámcem sociálního vyloučení, odhaduje Vstupní analýza počet 519 takto postižených obyvatel Fulneku, z nichž cca 119 je v důchodovém věku, 54 neúplných domácností s jedním dítětem a 63 osob bez zaměstnání (VA: 2018). Dle vyjádření zástupců města při provedeném evaluačním šetření je většina těchto odhadů platných i v současnosti (srpen 2021). Mírně však narostl počet obyvatel Fulneku v důchodovém věku. Ti se na město stále častěji obracují s žádostí o pomoc. V posledních měsících se tyto žádosti nejčastěji týkaly různých náležitostí spojených s pandemií onemocnění covid-19, tedy např. zajištění zdravotnických potřeb nebo registrace na očkování.

Ve Fulneku se naopak výrazněji neprojevuje sociální vyloučení na základě etnicity, konkrétně tedy příslušnosti k romskému etniku. Romové jsou nicméně většinovými nájemníky několika objektů specifikovaných městem jako problémových (např. Palackého 307). Vstupní analýza dále uvádí, že „Romové jsou podle pracovníků sociálního odboru primární skupinou potenciálně se potýkající s problémy v základních aspektech života ve městě – v bydlení, splácení pohledávek, vzdělání dětí – nebo obecně postrádající kompetence např. k výchově dětí, nebo udržení vyrovnaného rozpočtu“ (VA: 2018).

Fulnečtí Romové zde většinou žijí delší dobu (tzv. starousedlíci) a k větší migraci mezi okolními či vzdálenějšími obcemi dochází pouze ve výjimečných případech. Nijak vyhrocené nejsou ani vztahy mezi majoritou a romskou menšinou. SPSZ v tomto ohledu uvádí, že „pokud dojde k nějakému nedorozumění, jde téměř jistě spíše o osobní spor než o etnický konflikt. Od romských respondentů opakovaně zaznělo, že mají problémy spíše sami mezi sebou navzájem než s majoritou“. Tyto informace potvrdili v provedeném evaluačním šetření též zástupci města, dle nichž mají s přítomností nově přistěhovaných Romů ponejvíce problémy stávající obyvatelé romského původu. Ve městě se dále příležitostně vyskytují potíže s mladšími Romy, ty ale vnímají jako problematické i starší členové romské komunity.

Souhrnně je možné skupinu obyvatel Fulneku sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených definovat jednak jako nízkopříjmové osoby a domácnosti, což se

projevuje primárně zadlužením či předlužením těchto osob, ale např. též ztíženým přístupem na otevřený trh s bydlením. Dále lze aplikovat ve Vstupní analýze uvedenou odlišnou perspektivu týkající se snížených kompetencích určitých obyvatel „k řešení komplexnějších životních situací a neorganizovaném způsobu života, který vede ke kumulaci problémů. Ty souvisejí především s péčí o děti a školní docházkou, se zajištěním funkcí rodiny během/po jejím rozpadu, s udržením vyrovnaného rodinného rozpočtu nebo s disciplínou v plnění nejrůznějších závazků“ (VA: 2018).

3.2.2 Charakteristika sociálně vyloučených lokalit

Ve Fulneku se v současné době (srpen 2021) nachází přibližně 2500 bytů. Město přitom vlastní zhruba 240 bytů, na celkovém počtu má tedy přibližně 9% podíl. Počet městských bytů se rapidně snížil mezi lety 2009 a 2015, kdy došlo k jejich privatizaci, v jejímž důsledku bylo soukromým vlastníkům prodáno 42 bytů. Vstupní analýza v tomto ohledu konstatuje, že „pokud respondenti² hodnotili obecní bytovou politiku, často popisovali tendenci odprodávat lukrativnější byty města soukromým zájemcům, což podle nich vede k redukci obecního bytového fondu buďto na byty na hůře situovaných adresách, nebo v horším stavu/ve starší zástavbě“ (VA: 2018). Zástupci města v rámci evaluačního šetření připustili, že počet městských bytů se bude i nadále pozvolna snižovat, neboť jejich počet je ve srovnání s ostatními městy nadprůměrný. Město nyní prodává primárně byty náročnější na údržbu, tedy např. jednotlivé byty v bytových domech, kde mají zbylé jednotky soukromé vlastníky. Ve Fulneku tak sice dochází k nákupům bytů ze strany konkrétních zájemců, dle dostupných údajů však ze strany těchto osob nedochází ke koncentraci vlastnictví bytů, často vedoucímu k jejich pronajímání příjemcům dávek hmotné nouze. Nejsou zde tedy známky tzv. obchodu s chudobou.

Vzhledem k absenci přesných údajů platných v době tvorby této evaluační zprávy lze pro další analýzu bytového fondu prezentovat údaje uvedené ve Vstupní analýze. Dle ní ze souhrnného počtu 227 bytů se jich 150 (66 %) nachází ve 27 bytových domech ve vlastnictví města. Zbýlých 77 bytových jednotek je potom umístěno ve 28 jiných bytových domech, v nichž jsou i byty soukromých vlastníků. Přibližně jedna třetina městských bytů je potom pronajímána osaměle žijícím seniorům. Hned 192 z městských bytů (85 %) je považováno za sociální z důvodu nízkého nájmu. Zbýlých 35 bytů pak je pak koncentrováno ve dvou bytových domech, dříve domech s pečovatelskou službou (VA: 2018).

K získání městského bytu byl do roku 2016 v platnosti pořadník registrující všechny žadatele o městský byt. Ten je využíván i nadále, ovšem pouze u bytů přidělovaných seniorům a zdravotně postiženým občanům. U ostatních bytů se vyhlašuje výběrové řízení, do něhož se žadatelé přihlašují prostřednictvím tzv. „obálkové metody“³. Vstupní analýza v tomto ohledu konstatuje, že obálková metoda představuje oproti původnímu systému zlepšení, přesto však zůstává šance na získání městského bytu poměrně nízká, neboť o každý byt se uchází i 10 a více zájemců. Dle zástupců města však při vyhodnocování žádostí nedochází k rasové diskriminaci zejména obyvatel romské národnosti. Faktor, jakým je např. zjevně romské příjmení v přihlášce, údajně nepředstavuje překážku.

² Vztahuje se k respondentům šetření provedeného jako součást tvorby Vstupní analýzy v roce 2018.

³ Žádosti uživatelů jsou umísťovány do jednotlivých obálek a poté individuálně posuzovány. Stěžejním kritériem zůstává nejvyšší nabídka.

Ve Vstupní analýze dále zaznívala kritika nedostatečné transparentnosti výběru a absence zdůvodnění nevyhovění neúspěšným žadatelům. Mezi žadateli se také pravidelně vyskytují zájemci, kteří na městský byt nedosáhnou z důvodu dluhů vůči městu, jež bývají nejčastějším důvodem pro vyřazování žádostí z výběrového řízení (VA: 2018). V důsledku tohoto systému tak část uchazečů nemá reálnou šanci získat městský byt. Přítomnost jedinců bez reálné šance získat městský byt z důvodu dluhů potvrdili v rozhovoru též zástupci města. Viz vyjádření níže: „Zpravidla jde o osoby, které mají dluhy vůči městu. Tito dlužníci mají nejčastěji dluh ve výši kolem 15 tis. Kč, což odpovídá zhruba třem měsíčním nájům. Dluhy na psech nebo odpadech se ve městě většinou nevyskytují.“

Za problematický z hlediska potenciálu sociálního vyloučení byl samotným městem dle Vstupní analýzy považován pouze bytový dům na adrese Palackého 307. Bytů v soukromém vlastnictví bylo na základě totožného dokumentu v tomto ohledu více. Konkrétně se jednalo především o objekty na adresách Fučíkova 189 a Masarykova 394. Jak ale v průběhu evaluačního šetření uvedli zástupci města, objekt na adrese Masarykova 394 je prodán, problémoví obyvatelé zde tedy již nebydlí. Situace se potom zlepšila také na adrese Fučíkova 189, odkud se odstěhovali neplatiči nájemného. Bytový dům na adrese Palackého 307 má podle respondentů převážně romské obyvatelé, rovněž však doznal zlepšení.

V současné době (srpen 2021) považují zástupci města za nejvíce problematický objekt ve městě budovu na adrese Jelení 126 patřící Českým drahám. Zároveň o ní hovoří jako o jediném místě ve městě, kde se kumulují občané ohrožení sociálním vyloučením. Viz komentář k vývoji osídlení tohoto objektu: „To už se řešilo před několika lety, možná už to bude i 10 let. České dráhy Opravily ten dům a pronajaly to dvěma nebo třem rodinám. Po jejich odstěhování zůstal dům bez dozoru. Nastěhovali se tam občané jak sociálně slabší, tak osoby bez příštěší. Dům i jeho okolí tudíž nyní pomalu chátrá.“

Pro byty v soukromém vlastnictví souhrnně platí, že obyvatelé zde platí vyšší nájem. Zdejší nájemníci zároveň mají nezřídka dluhy vůči městu, a tudíž nemají nárok na městský byt ani jinou dostupnější formu bydlení. Status „horších adres“ získaly tyto nemovitosti kvůli zhoršenému technickému stavu a vzhledu vnější části budov a jejich znečištěným společným prostorům. Většinovými nájemníky v těchto objektech jsou potom Romové, byť nejde o striktní pravidlo. Přehled městských i obecních bytů včetně těch, kde došlo ke zlepšení stavu, nabízí níže uvedená tabulka 1.

Tabulka 1: Přehled bytových domů ve Fulneku nesoucích znaky sociálního vyloučení

Soukromé byty	Městské byty
Masarykova 394*	Palackého 307
Fučíkova 189	Masarykova 390*
Jelení 126	Fučíkova 165*
Říční 261	

Zdroj: vlastní zpracování

*Pozn.: Dle vyjádření zástupců města se situace na těchto adresách v posledních letech výrazně zlepšila, a jejich umístění v tomto přehledu tak odpovídá spíše někdejšímu stavu z doby vzniku Vstupní analýzy.

Ve městě se také nachází relativně vysoký počet ubytoven. Ačkoliv je jejich standard nižší než v případě městských či soukromých bytů, nepatří mezi jejich obyvatele pouze osoby sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené. Koncentrace takovýchto osob je zde ale přirozeně vyšší. Samotní zástupci města nicméně právě tři z ubytoven a další dva až tři objekty

za místa kumulující sociální vyloučení považují. Jak uvádí SPSZ, „tato místa jsou vnímána jako riziková především z důvodu koncentrace příjemců dávek hmotné nouze a (dlouhodobě) nezaměstnaných osob“ (SPSZ).

Dle zjištění Vstupní analýzy zde například žilo 14,4 % uchazečů o zaměstnání (UoZ) registrovaných ve Fulneku (VA: 2018). Největší množství UoZ žije na ubytovně Stoklasa (Fučíkova 173), kde má sice většina nájemníků smlouvy na dobu neurčitou, které však údajně nebývají pravidlem. Problematickým aspektem této ubytovny se jeví být zejména detašované ubytování dostupné od parkoviště hotelu Amos, a to z důvodu ubytování Ukrajinců, jež jsou označováni za zdroj problémů (konzumace alkoholu, agresivita apod.). Přehled všech ubytoven je zobrazen v tabulce 2 níže. Nachází se na něm též objekt na adrese Masarykova 358 (bývalý hotel Zlatý kříž). Tato budova je soukromém vlastnictví. Dříve se zde nalézal squat, nedávno však byla prodána. Majitel objekt zabezpečil proti neoprávněnému vniknutí a dle informací od zástupců města jej plánuje zrekonstruovat a vybudovat zde byty.

Jedna z ubytoven (umístěná v místní části Jerlochovice, konkrétně v budově č. 149) je provozována také městem. V součtu se zde nachází 33 pokojů a na rozdíl od ostatních objektů ve Fulneku zde dochází k poměrně časté fluktuaci nájemníků. V ubytovně a jejím okolí byla také opakovaně evidována zvýšená koncentrace nežádoucích jevů, jakými jsou mj. rušení nočního klidu, konzumace alkoholu či negativní vztahy mezi nájemníky.

Zástupci města ale uvedli, že aktuálně (srpen 2021) i zde došlo k významnému posunu. Obyvatelé v ubytovně dle jejich vyjádření žijí delší dobu a nechodí na ně žádné stížnosti. Ke zklidnění situace v objektu i jeho okolí podle respondentů přispělo mj. uzavření nedaleké hospody. Nástrojem regulace a dohledu nad objektem ze strany města jsou nájemní smlouvy, které všichni nájemníci uzavírají na tři měsíce, po nichž jsou jim na stejnou dobu prodlužovány. V případě, že nějaký nájemník nedodrží podmínky, je mu ukončena nájemní smlouva.

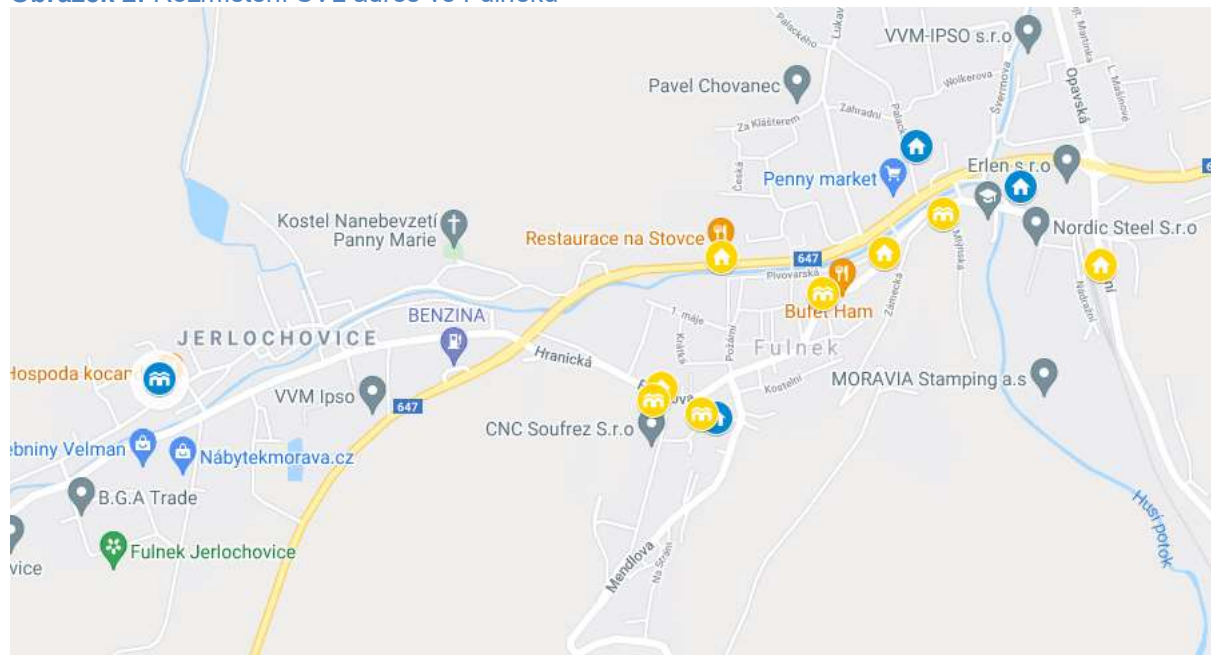
Tabulka 2: Přehled ubytoven ve Fulneku nesoucích znaky sociálního vyloučení

Soukromé ubytovny	Městská ubytovna
Masarykova 358	Jerlochovice 149
Komenského 48	
Fučíkova 173	
Sportovní 535	

Zdroj: vlastní zpracování

Souhrnně je tak možné konstatovat, že v případě Fulneku můžeme spíše než o sociálně vyloučených lokalitách, hovořit o adresách se zvýšenou koncentrací znaků sociálního vyloučení (pro účely evaluační zprávy budou nazývány sociálně vyloučenými adresami) a bytových domech s vyšším podílem sociálně vyloučených domácností. Jako nejvíce problematické adresy jsou pak vnímány především Jelení 126, Fučíkova 173, Jerlochovice 149 a Palackého 307. Ve Fulneku potom, jak ukazuje obrázek 2, nedochází ani ke geografické segregaci těchto objektů, jelikož téměř všechny jsou rozmístěny v centru města a jeho blízkém okolí. Jedinou výjimkou je ubytovna v Jerlochovicích. Jistým specifíkem města je potom charakter jeho ubytoven, kde žijí mnozí z obyvatel dlouhodobě, a utvářejí tak nový (nepříliš vysoký) standard bydlení. Takováto místa potom ztrácejí charakter ubytoven.

Obrázek 2: Rozmístění SVL adres ve Fulneku

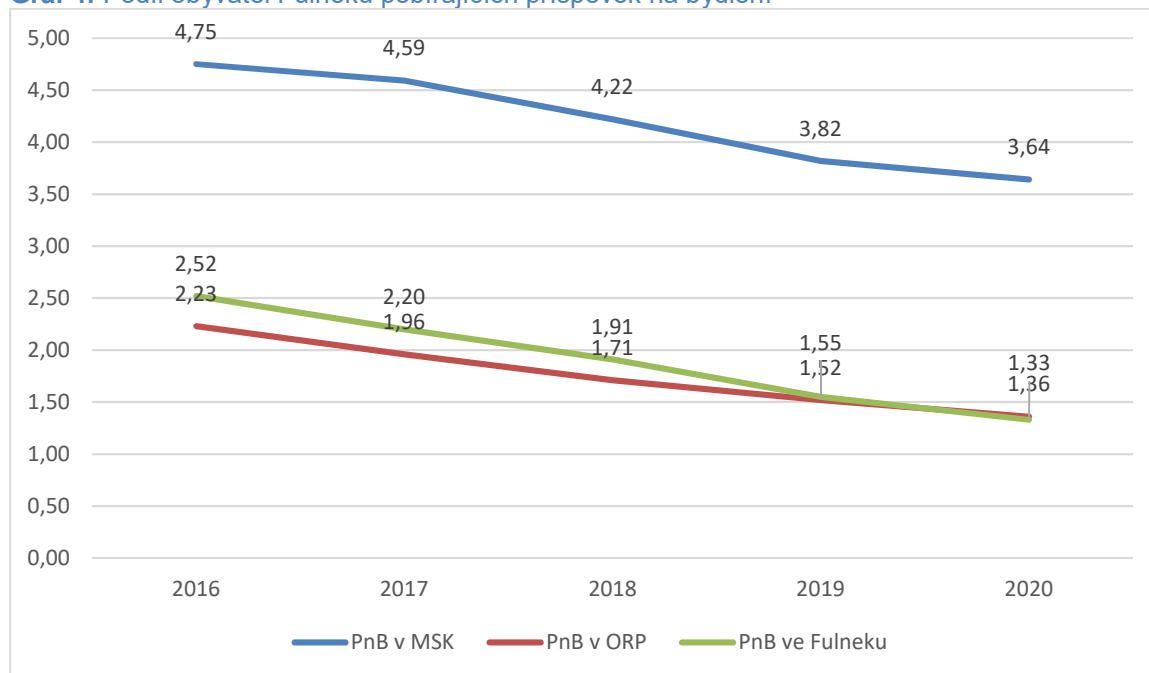
Zdroj: Google maps; vlastní zpracování.

Pozn.: Modré piktogramy značí objekty ve vlastnictví města, žluté značí objekty v soukromém vlastnictví. Jednoduché ikony domů značí bytové domy, ikony znázorňující dvojdům potom ubytovny.

3.2.3 Dávky v hmotné nouzi

Podíl obyvatel Fulneku pobírajících **příspěvek na bydlení (PnB)** dlouhodobě klesá s klesající tendencí tohoto trendu v celém Moravskoslezském kraji (kde je ovšem Fulnek výrazně pod krajským průměrem). Za rok 2020 se, jak je zřejmé z grafu 4, dokonce poprvé od r. 2016 dostal se svojí hodnotou 1,33 % pod úroveň ORP Odry. Z údajů za první čtvrtletí roku 2021 se však jeví jako pravděpodobné, že po letech poklesu podílu obyvatel pobírajících dojde opět k jeho navýšení. Zatímco v průměrném měsíci roku 2020 bylo ve Fulneku vyplaceno 62,67 příspěvku na bydlení, za průměrný měsíc 1Q 2021 to bylo 69,33. Na vině může být pandemie onemocnění covid-19, v jejímž důsledku se zvýšila celorepubliková nezaměstnanost.

Graf 4: Podíl obyvatel Fulneku pobírajících příspěvek na bydlení

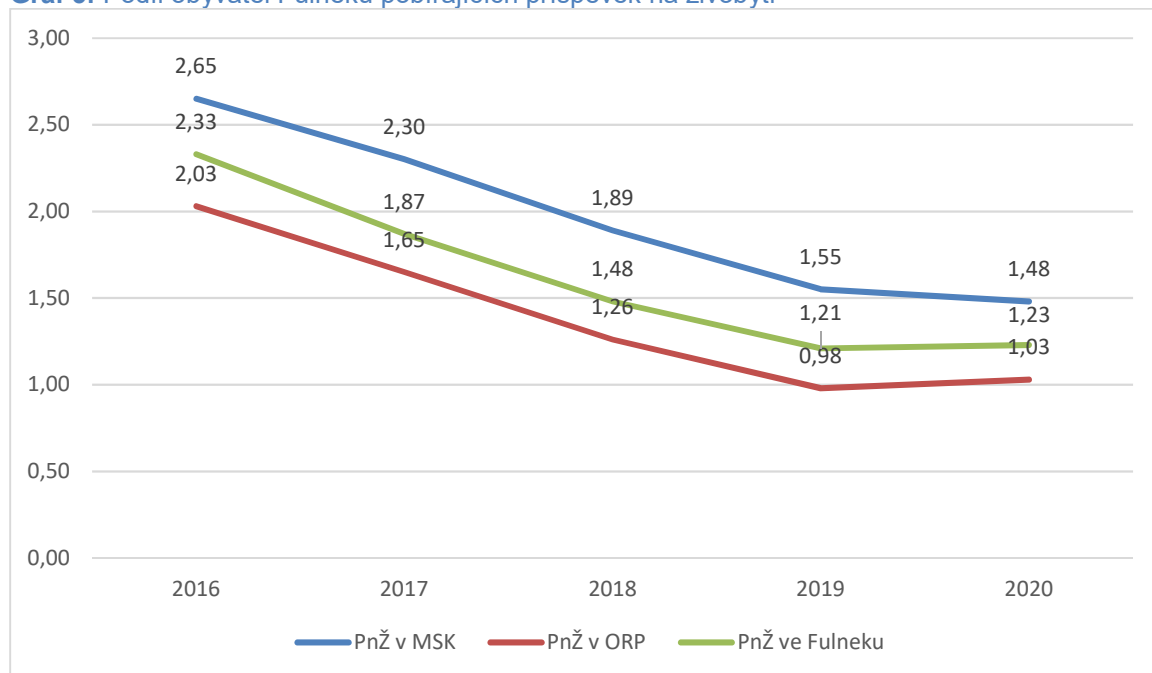

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV), ČSÚ, vlastní výpočty.

Pozn.: Údaje vyjadřují procentuální podíl obyvatel uvedené lokality v přepočtu vůči obyvatelstvu ve věku 15 a více let a jsou uvedeny za průměrný měsíc daného roku. V roce 2021 jde o průměrný měsíc v 1Q.

Situace ohledně příspěvku na živobytí (PnŽ) je podobná jako v případě PnB, leč o poznání konzistentnější. Podíl obyvatel pobírajících PnŽ se ve Fulneku, ORP Odry i celém Moravskoslezském kraji (MSK) mezi lety 2016–2019 významně snižoval a v MSK se ostatně snížil i za rok 2020. Ve Fulneku i ORP ale již došlo k jeho mírnému navýšení. Souhrnně se však podíl obyvatel Fulneku pobírajících PnŽ z dlouhodobé perspektivy pohybuje cca 0,2–0,3 % nad úrovní ORP, ale zároveň 0,25–0,5 % pod úrovní MSK (viz graf 5). I v případě příspěvku na živobytí lze poté očekávat další navýšení podílu obyvatel, kteří jej pobírají. Jejich průměrný měsíční počet se v 1Q 2021 zvýšil na 63,33, což je o 5,16 více než v průměrném měsíci roku 2020 (hodnota 58,17).

Graf 5: Podíl obyvatel Fulneku pobírajících příspěvek na živobytí

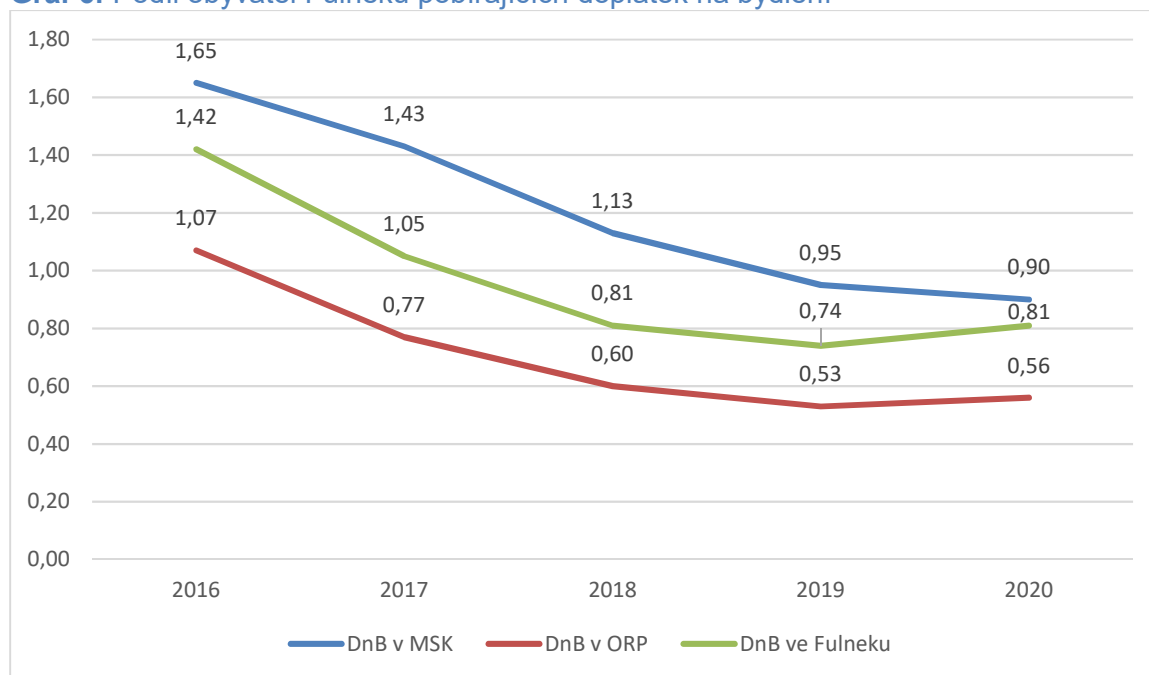

Zdroj: MPSV, ČSÚ, vlastní výpočty.

Pozn.: Údaje vyjadřují procentuální podíl obyvatel uvedené lokality v přepočtu vůči obyvatelstvu ve věku 15 a více let a jsou uvedeny za průměrný měsíc daného roku. V roce 2021 jde o průměrný měsíc v 1Q.

Takřka identická jako u příspěvku na živobytí je ve Fulneku a jeho místní příslušnosti situace s doplatkem na bydlení (DnB). Ten mezi lety 2016–2019 průběžně klesal (nejvýrazněji mezi roky 2016 a 2017), ale v roce 2020 zaznamenal ve Fulneku i v ORP oproti roku 2019 mírný nárůst. V období let 2016–2019 byl podíl obyvatel Fulneku pobírajících DnB cca o 0,2–0,35 % vyšší než podíl ORP, ale zároveň o 0,2–4 % nižší než podíl Moravskoslezského kraje (viz graf 6). Také průměrný měsíční počet DnB se ale v roce 2021 dále zvyšuje. Ve Fulneku je to z 38,17 příspěvků měsíčně na aktuálních 40,67.

Graf 6: Podíl obyvatel Fulneku pobírajících doplatek na bydlení

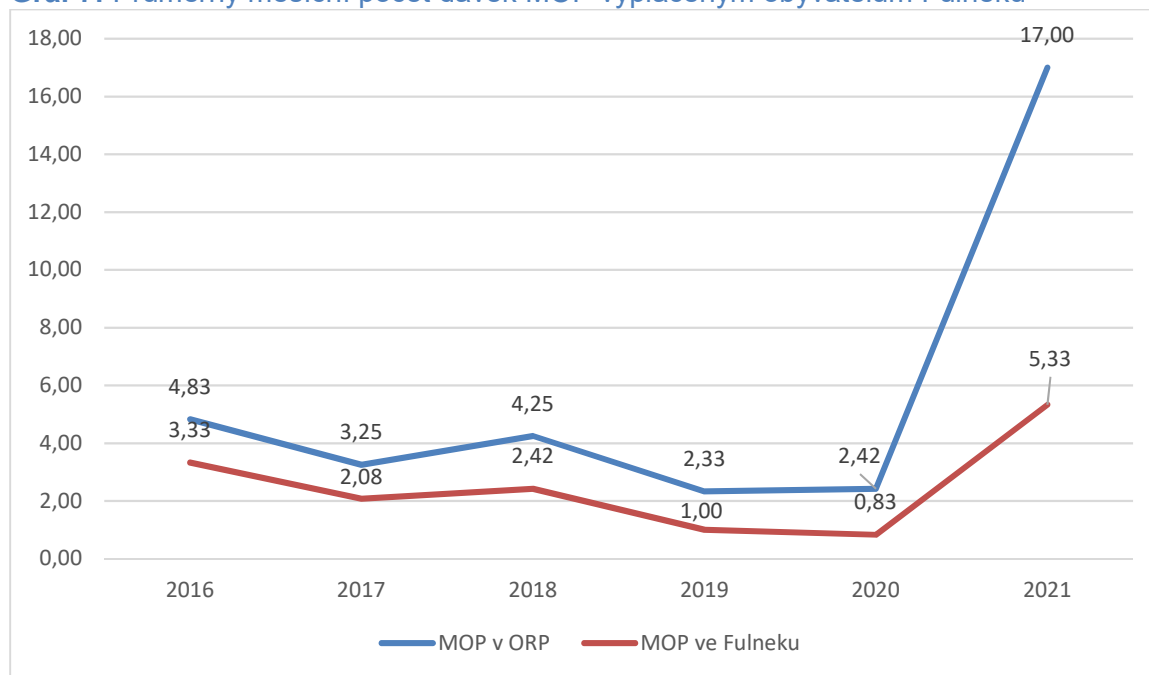

Zdroj: MPSV, ČSÚ, vlastní výpočty.

Pozn.: Údaje vyjadřují procentuální podíl obyvatel uvedené lokality v přepočtu vůči obyvatelstvu ve věku 15 a více let a jsou uvedeny za průměrný měsíc daného roku. V roce 2021 jde o průměrný měsíc v 1Q.

Počet dávek mimořádné okamžité pomoci (MOP) má ve Fulneku i celém ORP od roku 2016 kolísavou tendenci. Mezi lety 2016–2020 platilo, jak ukazuje graf 7, že tento počet byl ve Fulneku o 1,1–1,8 dávky vyšší než v ORP, dlouhodobě však v obou lokalitách inklinoval k postupnému snížení. V prvních třech měsících roku 2021 však došlo ke dramatickému zvýšení průměrného počtu dávek, a to zejména v ORP, kde oproti údajům z roku 2020 narostl o 14,58 na 17 dávek MOP měsíčně.

Graf 7: Průměrný měsíční počet dávek MOP vypláceným obyvatelům Fulneku

Zdroj: MPSV.

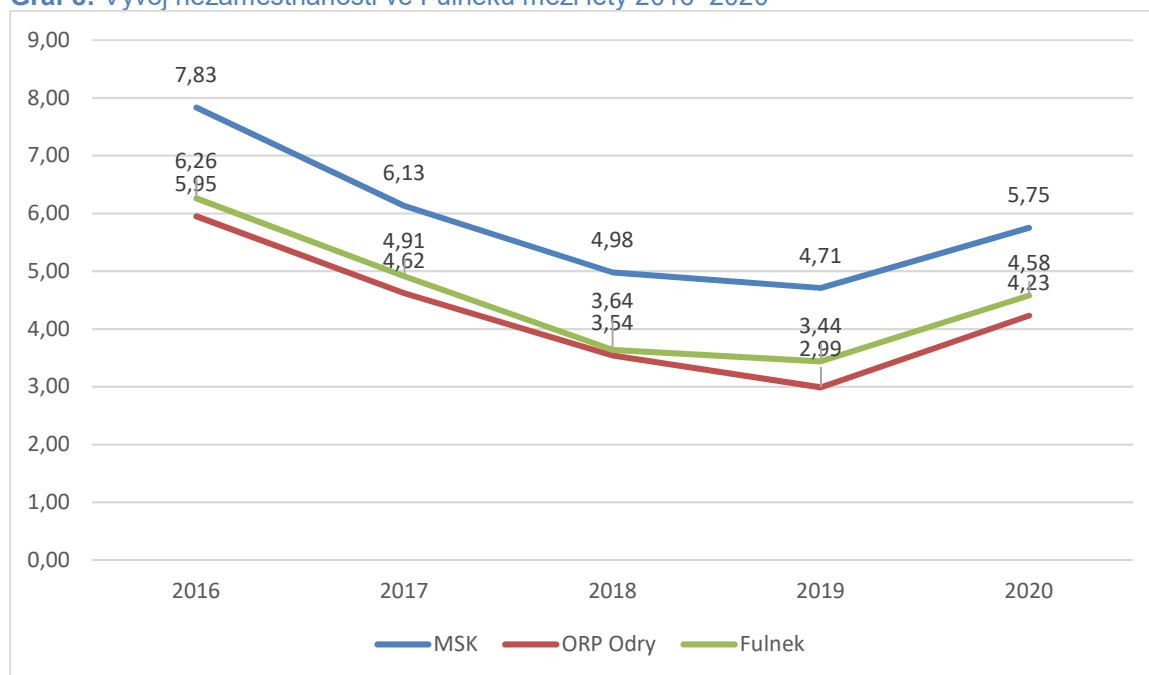
Pozn.: Údaje vyjadřují průměrný počet dávek mimořádné okamžité pomoci vyplacených za průměrný měsíc daného roku. V roce 2021 jde o průměrný měsíc v 1Q.

Souhrnně je tedy možné konstatovat, že podíl obyvatel Fulneku pobírajících dávky v hmotné nouzi je jedním z faktorů definujících podobu sociálního vyloučení či ohrožení sociálním vyloučením ve městě. Pravděpodobně jde ale pouze o jeden z vícero faktorů, uvažíme-li poměrně značný rozestup většiny údajů za Fulnek a Moravskoslezský kraj.

3.2.4 Nezaměstnanost

Téma nezaměstnanosti nepatřilo mezi prioritní oblasti spolupráce ASZ a Fulneku. Jak totiž uvádí mj. SPSZ, „zásadním faktorem ovlivňujícím současnou situaci osob ohrožených sociálním vyloučením je, že nabídka pozic pracovních míst na trhu práce převyšuje poptávku“ (SPSZ). Tento stav dokumentuje také níže uvedený graf 8. Nezaměstnanost (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání) se ve Fulneku dlouhodobě pohybuje mírně nad úrovní ORP Odry a poměrně výrazně pod úrovní celého Moravskoslezského kraje. V posledních třech letech se také přiblížila úrovni celé ČR. Tu sice dlouhodobě převyšuje, nicméně v letech 2018–2020 to bylo pouze o cca 0,3–0,4 %.

Graf 8: Vývoj nezaměstnanosti ve Fulneku mezi lety 2016–2020

Zdroj: Úřad práce ČR, ČSÚ, vlastní výpočty.

Pozn.: Údaje vyjadřují procentuální podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku; veškeré údaje jsou uváděny za měsíc prosinec daných let.

Rizikovou skupinu osob představují uchazeči o zaměstnání (UoZ), kteří jsou v evidenci déle než 12 či v horších případech 24 měsíců. Důvodem je jejich nízká pravděpodobnost návratu do pracovního procesu, za níž stojí buďto objektivní hendikepy a omezení znemožňující jim nalézt pracovní uplatnění, nebo fakt, že se jim nevyplatí pracovat (jsou příjemci dávek hmotné nouze, pracují načerno apod.). Tito lidé jsou poté náchylnější k sociálnímu vyloučení. Ani v případě této skupiny však nelze situaci ve Fulneku, alespoň v posledních dvou letech, označit za vysloveně problematickou. Ještě v roce 2018 tvořili uchazeči s délkou evidence přesahující 24 měsíců, přibližně čtvrtinu všech UoZ, což v daném měříku převyšovalo průměr ČR (podíl takto evidovaných ve Fulneku činil 0,84 %, zatímco v ČR to bylo 0,59 %). V roce 2019 ale již byl rozdíl mezi Fulnekem a celou republikou pouze v řádu setin a za rok 2020 Fulnek dokonce dosáhl lepšího poměru než ČR (2019: Fulnek 0,42 % vs. ČR 0,38 %; 2020: Fulnek 0,42 % vs. ČR 0,43 %).⁴

Z této perspektivy se tedy jeví, že problémy s nalezením vhodného pracovního uplatnění jsou relevantní pouze pro určitou skupinu osob, jíž tvoří lidé mající vysoké bariéry pro vstup

⁴ Uvedené údaje pocházejí z ČSÚ a ÚP a jsou na ně aplikovány vlastní výpočty. Statistiky zaměstnanosti jsou uváděny za měsíc prosinec daných let.

na volný/legální trh práce. Právě zvýšený podíl těchto osob byl také v SPSZ definován jako jádrový problém v otázce zaměstnanosti ve Fulneku. Za příčiny tohoto problému jsou lokálními aktéry považovány:

- neochota cílové skupiny (CS) pracovat legálně,
- výhodnost práce „načerno“ oproti legální vzhledem k nastavení legislativního systému (z důvodu zadluženosti, exekučních srážek a z opačné perspektivy na základě sociálního systému a dostupné práce „načerno“),
- obavy ze ztráty invalidního důchodu v důsledku zaměstnání,
- nedostatečné schopnosti a dovednosti cílové skupiny (chybějící podpora specifických potřeb CS, nízká kvalifikace CS, nedostatečná praxe, zvýšené nároky na právní gramotnost apod.),
- nedostatečné pracovní návyky v důsledku nemožnosti zajistit hlídání pro děti (z finančních důvodů nebo v důsledku špatných spojů hromadné dopravy).

Na straně zaměstnavatelů se potom vyskytují obavy spojené právě s těmito příčinami, tedy zejména obavy z nepřipravenosti zástupců CS k výkonu dané práce a z vysoké fluktuace zaměstnanců. Přitěžujícím faktorem pro zaměstnávání CS jsou též špatné zkušenosti s předchozími pracovníky či stigmatizace členů cílové skupiny. Jediným subjektem nabízejícím dotovaná místa skrze nástroje aktivní politiky zaměstnanosti jsou Technické služby města Fulneku, p. o. Další podniky jsou výhradně z jiných obcí (např. ARAPRIM z Jakubčovic nad Odrou). Tohoto dle SPSZ využívá část uchazečů o zaměstnání vyžadujících umístění výhradně na dotované pozice u Technických služeb (SPSZ).

Problematickým faktorem v oblasti zaměstnanosti je také nedostatečná nabídka podpůrných sociálních služeb, které by cílové skupiny zajistily např. doprovod při hledání zaměstnání či odborné poradenství (pracovní a právní poradenství, popř. dluhovou problematiku). Tento nedostatek se potom projevuje zejména u zdravotně znevýhodněných obyvatel Fulneku, pro něž není v nabídce ani dostatek pracovních míst. Rekvalifikace ve Fulneku potom nefungují také z toho důvodu, že nabízené pracovní pozice často vyžadují vyšší odbornost, než jaké lze dosáhnout prostřednictvím krátkého kurzu. Některé rekvalifikační kurzy potom neprobíhají, protože není dosaženo minimálního počtu UoZ, aby byly spuštěny. Zástupce jedné ze sociálních služeb působících na území Fulneku v rozhovoru zmiňoval též nedostatečnou nabídku pracovních pozic pro matky samoživitelky, tedy takových, které vyžadují docházení do práce pouze na ranní směnu.

Souhrnně je ale nabídek práce dostatečné množství, jak ukázala mj. již Vstupní analýza. Atraktivnější pracovní pozice jsou ale zpravidla mimo Fulnek – např. v Odrách nebo Novém Jičíně. Při šetření provedeném v roce 2018 zde lokální aktéři zmiňovali bariéru v podobě neochoty dojíždět do zaměstnání, a to i přes skutečnost, že někteří zaměstnavatelé zprostředkovávají dopravu nebo nabízejí na dojíždění příspěvek. Daná situace tak přispívá k udržování trhu s nelegální prací, jenž saturuje potřeby cílové skupiny po rychlém příjmu bez větších nároků. Dle Vstupní analýzy si prací „načerno“ přivydělávalo až 116 osob, což by dle statistických údajů z roku 2017 odpovídalo vytížení přibližně 63 % UoZ⁵. Vstupní analýza dále poukázala na údaj, že přibližně pětina uchazečů o zaměstnání jsou obyvatelé objektů ohrožených sociálním vyloučením.

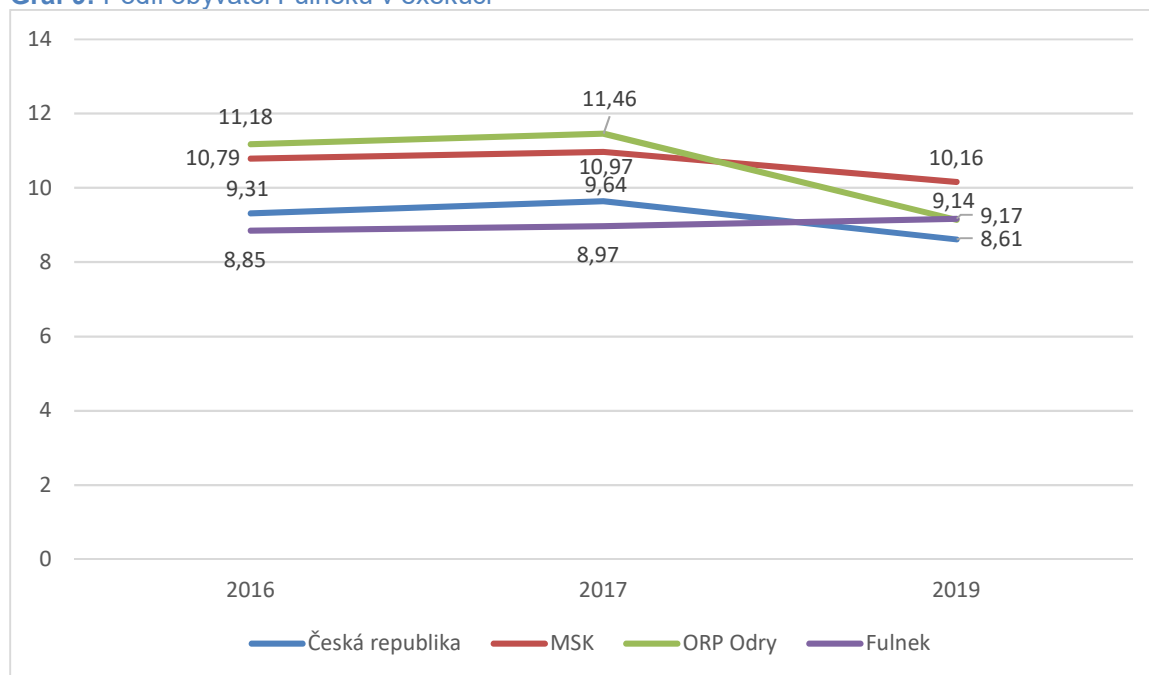
⁵ Dtto.

Na v současnosti dostatečně široké nabídce pracovních příležitostí, a tím i nízké nezaměstnanosti, se shoduje většina lokálních aktérů oslovených při provedeném evaluačním šetření. V rozhovorech opakovaně zaznívalo tvrzení, že práci si v současné době (srpen 2021) nenacházejí pouze osoby, které pracovat nechtějí. Jeden z respondentů šetření v tomto ohledu uvedl, že „*takovíto lidé mají např. různá potvrzení od lékařů o nějakých hendikepech nebo už je znají dané firmy. Když od nich už např. dvakrát odešli, nechtějí je nabírat znovu*“. Jiný respondent poté zmiňoval, že dle informací od zaměstnanců místní pobočky Úřadu práce v Odrách jej dlouhodobě navštěvují totožní obyvatelé Fulneku.

3.2.5 Zadluženost

Zadluženost nepochybně představuje jeden z faktorů ovlivňujících podobu sociálního vyloučení obyvatel Fulneku, jakkoliv nedosahuje tak vysokých hodnot jako v řadě jiných sociálně vyloučených lokalitách ČR. Dle většiny respondentů provedeného evaluačního šetření jde o vůbec nejvýraznější jev ohrožující obyvatele města sociálním vyloučením. Zatímco počet obyvatel Fulneku v exekuci zůstává poměrně konstantní (v roce 2016 jich bylo 430, rok nato 436 a v roce 2019 to bylo 433), jejich podíl na obyvatelstvu města se s úbytkem množství občanů pozvolna zvyšuje. Jak ukazuje graf 9, ještě v letech 2016 a 2017 byl podíl fulneckých občanů v exekuci nižší než v celé ČR (a také výrazně nižší než v Moravskoslezském kraji i ORP Odry). Za rok 2019 se ale se svojí hodnotou 9,17 % dostal nad úroveň ORP (9,14 %) i celé republiky (8,61 %).

Graf 9: Podíl obyvatel Fulneku v exekuci

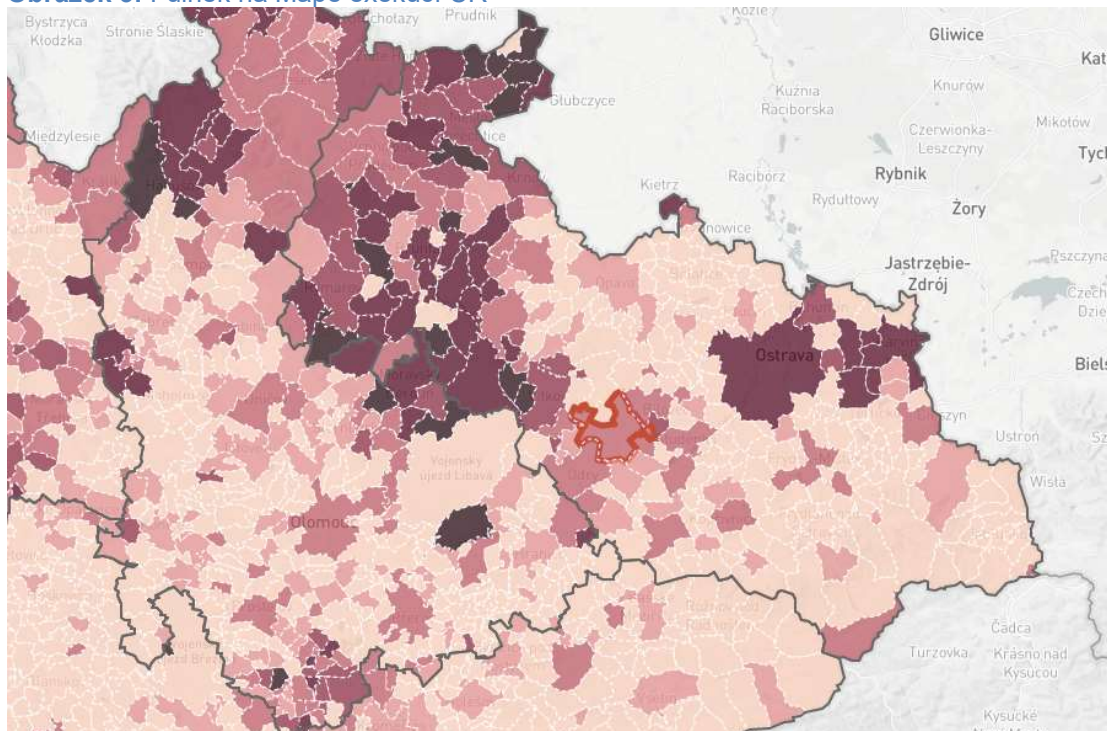

Zdroj: Exekutorská komora ČR, ČSÚ; vlastní výpočet.

Pozn. Veškeré údaje jsou uvedeny v procentech; zahrnutí jsou obyvatelé ve věku 15 a více let; údaje za rok 2019 jsou platné ke 4. 3. 2020, za zbylé roky je to 31. 12. daného roku.

Jak je však dále zřejmé z mapy exekucí (viz obrázek 3 níže), hodnota Fulneku patří v ČR spíše k nižšímu nadprůměru. Palčivým problémem jsou zejména vícečetné exekuce obyvatel Fulneku. Více než jedné exekuci čelilo v roce 2019 hned 74 % obyvatel Fulneku. Nutno však podotknout, že v tomto ohledu jde o mírné zlepšení. Za rok 2017 dosáhla tato hodnota 76 %.

Obrázek 3: Fulnek na Mapě exekucí ČR

Zdroj: Mapa exekucí (www.mapaexekuci.cz); vlastní zpracování: pořízeno 8. 7. 2021.

Pozn.: Data zobrazená na obrázku jsou za rok 2019 a na uvedeném webu byla zpracována ke 20. 4. 2020. Oblast Fulneku je označena oranžovým okrajem.

Zadluženost fulneckých občanů má několik možných příčin uvedených mj. v SPSZ. Za jednu z hlavních lze považovat tzv. dluhovou past, tedy řešení dluhů jinými dluhy. Dalšími příčinami jsou například zadluženost seniorů a nespěrávných občanů z důvodu nedostatečné edukace o možnostech podpory, nutnost půjčovat si na bydlení z důvodu nedostatku vlastních finančních prostředků a s tím spojená nízká úroveň finanční gramotnosti projevující se mj. absencí plánování rodinného rozpočtu, ale také předsudky některých pronajímatelů vůči části cílové skupiny, jež je romské národnosti.

Stěžejním nástrojem umožňujícím zadluženým osobám návrat do produktivního života je institut osobního oddlužení (tzv. osobní bankrot). Tento status mohou zprostředkovat akreditované dluhové poradny. Pro Fulnek byla do začátku projektu dluhové poradny nejbližší poradna tohoto charakteru dostupná v Novém Jičíně a provozovaná Centrem pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, o. p. s. To v letech 2014–2016 podalo klientům z Fulneku 22 úspěšných návrhů na oddlužení. V letech 2017 a 2018 však nebyl podán ani jeden úspěšný návrh. Klienti z Fulneku však také již dříve navštěvovali dluhovou poradnu Charity Odry působící právě v Odrách a ve Vítkově na základě jejího financování z KPSVL. Právě kvůli němu také musela být činnost této poradny dofinancována z jiných zdrojů.

Množství obyvatel Fulneku v osobním bankrotu se pak mezi lety 2018 a 2019, za něž jsou tyto statistiky dostupné, snížilo ze 74 na 65, a to i navzdory celorepublikovému nárůstu (v ČR se celkový počet osobních bankrotů meziročně zvýšil ze 114 285 na 116 137). Došlo tak ke snížení jejich podílu na obyvatelstvu starším 18 let, a to z 1,61 % v roce 2018 na 1,36 %

v roce 2019. V obou případech se jedná o údaj nižší, než je tento podíl v ORP Odry. Zde jeho hodnota činila 1,67 % v roce 2018 a za rok 2019 narostla na 1,7 %.⁶

Často se vyskytujícím typem dluhů ve Fulneku jsou dluhy vůči městu. Funguje zde možnost splátkového kalendáře, která však byla ještě v roce 2018 takřka nevyužívaná. Zástupci města v tomto ohledu uvedli, že „*dlužníci mají nejčastěji dluh ve výši kolem 15 tis. Kč, což odpovídá zhruba třem měsíčním nájům. Dluhy na psech nebo odpadech se ve městě většinou nevyskytují*“. Tyto dluhy přitom zůstávají konstantní. Vznikne-li vůči městu dluh, obvyklá praxe je taková, že je dotyčný dlužník vystěhován z městského bytu. Děje se tak na základě rozhodnutí soudu o exekučním vystěhování, který obvykle trvá 6–12 měsíců. Za uvedenou dobu tak nezřídka dochází k dalšímu navýšení dluhů dotyčných osob. Takovýto dluh totiž na základě vyjádření zástupců města vzniká primárně kvůli nedostatečné komunikaci dlužníků, neboť město je vstřícné a nabízí jim na základě schválení jednotlivých případů prostřednictvím Rady města možnosti jako posečkání s platbou nebo nastavení splátkového kalendáře.

3.2.6 Kriminalita

Jako jádrový problém v oblasti kriminality byl v SPSZ definován zvýšený podíl osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených v důsledku rizikového chování. Za klíčové příčiny tohoto problému jsou považovány prohlubování negativních vzorců a to, že si CS neuvědomuje důsledky zhoršení projevů rizikového chování, které mohou mít dopad v nárůstech patologických vzorců chování u budoucí generace a experimentování u dětí. Dalšími příčinami jsou chybějící mantinely a normy, rezignace na rodinu jako hodnotu či ztráta ambicí u členů cílové skupiny. Ta svým chováním v konečném důsledku ohrožuje také jiné obyvatele města.

SPSZ dále uvádí, že „*podle některých názorů ve městě existuje určitá ‚šedá zóna‘ definovaná lokalitou, druhem aktivit, skupinou osob (dětí a mládeže), které se v ní pohybují, za kterou nikdo necítí zodpovědnost, nebo nemá dostatečné kompetence, kapacitu, nebo nástroje k účinné intervenci (například náměstí, hřbitov)*“. Nejčastějšími delikty řešenými v této „šedé zóně“ a jejím okolí jsou rušení nočního klidu, veřejné pohoršení, poskytnutí zakázané návykové látky mladistvému či nezletilému apod. Zástupci města při evaluačním šetření uváděli, že lokačně by tuto šedou zónu mohlo představovat podloubí nacházející se u náměstí. Jiné lokality si nebyli vědomi.

Právě rizikové chování mládeže představuje jeden z výrazných problematických aspektů v oblasti bezpečnosti ve městě. Do souvislosti je kladeno zejména s vulgárními projevy, agresivním chováním a obecně aktivitami vnímanými dospělými jako delikventní chování. U mladých delikventů navíc v důsledku stávajícího systému dochází k prohlubování sociálního vyloučení. Jsou totiž trestáni dle zákona o mladistvých, a jako trest jsou jim tedy ukládány pobyty v ochranných výchovách a dětských diagnostických ústavech. Mládež ve městě je dále kritizována za nekvalitní trávení volného času (ztrácí zájem o sport a jiné aktivity organizované městem). Vstupní analýza však uvádí, že podle dat poskytnutých odborem sociálně-právní ochrany dětí v Odrách nebylo ve specifikovaných lokalitách zaznamenáno provinění

⁶ Uvedené údaje pocházejí z ČSÚ a Insolvenčního rejstříku a jsou na ně aplikovány vlastní výpočty. Uváděny jsou ke 31. 12. daných let. Vyjadřují procentuální podíl osob v osobním bankrotu v přepočtu na obyvatelstvo starší 18 let.

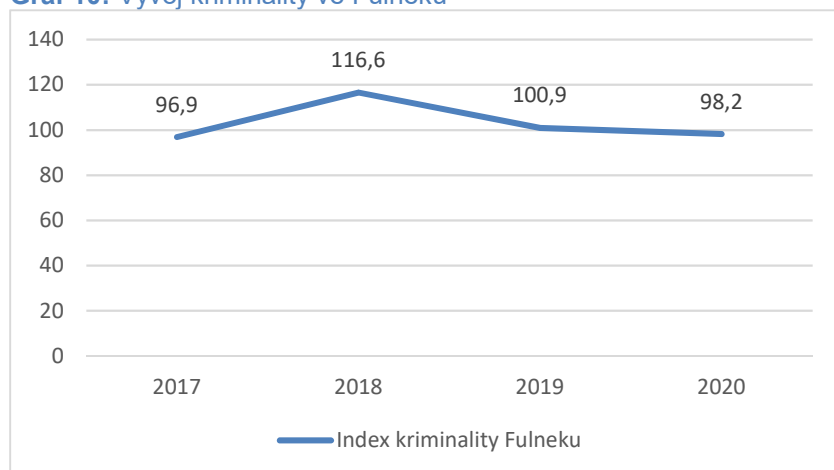
u mladistvých od roku 2014. U nezletilých evidují jeden případ trestné činnosti z roku 2014 (VA: 2018).

Ačkoliv je ve městě dle lokálních aktérů pocitová bezpečnost na poměrně vysoké úrovni, právě skupinky „*potulujících se mladistvých*“ ji snižují. Tyto skupinky dle vyjádření zástupců města nejsou nebezpečné, ale u místních občanů vyvolávají svým pokřikováním negativní dojem. Složení skupin je značně heterogenní – vyskytují se v nich jak mladí Romové, tak děti z řad majoritní populace včetně těch z dětského domova.

Jiným problematickým aspektem je závislost určité části obyvatel Fulneku na návykových látkách (v případě uživatelů sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených většinou na pervitinu a/nebo marihuaně). Z údajů zveřejněných Policií ČR byly ve Fulneku od roku 2017 odhaleny jedna menší varna pervitinu⁷ v lednu 2017 a jedna malá domácí pěstírna marihuany⁸ v listopadu 2020.⁹ Zástupce města potom v rozhovoru potvrdil, že v průběhu roku 2021 došlo k uzavření další varny pervitinu. Podle zástupců Policie ČR je nicméně situace ohledně drogové problematiky ve městě stabilizovaná a výraznější problémy se týkají konkrétních osob – uživatelů.

Celková kriminalita ve Fulneku je ve srovnání se zbytkem České republiky naprosto průměrná. Za prvních devět měsíců roku 2020 patří Fulneku dle indexu kriminality 263. místo z celkem 522 obvodů. Pokud jde o počet zjištěných trestných činů (TČ), je Fulnek se svými 75 TČ spáchanými za stejné období roku 2020 dokonce na 99. místě. Tyto údaje již navíc představují zlepšení oproti stavu z předchozích dvou let. Jak ukazuje graf 4, kriminalita se ve Fulneku se výrazněji zvýšila v roce 2018. Hned následující rok ale opět poklesla a její sestupná tendence pokračovala i v roce 2020.

Graf 10: Vývoj kriminality ve Fulneku

Zdroj: www.mapakriminality.cz.

Pozn.: Uvedené údaje jsou za období od ledna do září každého z daných let.

Bezpečnost ve městě zajišťuje 13 strážníků obvodního oddělení Policie ČR. Městská policie zde nepůsobí od roku 1995. Její nepřítomnost je zejména v posledních letech vnímána jako potenciálně problematická (např. v Komunitním plánu rozvoje sociálních služeb na období 2016-2018). Z tohoto komunitního plánu také vzešel návrh na zřízení městské policie, který

⁷ Klasifikována na 2. stupni z 5, který odpovídá zadržení 50–449 g drogy.

⁸ Klasifikována na 1. stupni z 5 nazvaném právě „malá domácí pěstírna“ a odpovídajícím množstvím 1–49 zadržených rostlin.

⁹ Zdroj: varnyapestirny.policie.cz.

byl předán Zastupitelstvu města. Z důvodu vysokých provozních nákladů však nebylo zřízení městské policie schváleno. Na základě vyjádření zástupců města v rámci evaluačního šetření s jejím zřízením nelze počítat ani v nejbližší době, tedy přinejmenším do nadcházejících voleb do městského zastupitelstva. I nadále je však tento bod vnímám jako jeden z nedostatků oblasti na poli bezpečnosti (i ve Strategickém plánu pro roky 2021–2027).

3.2.7 Dostupnost sociálních služeb

Podle odhadů zveřejněných mj. ve Vstupní analýze se může sociální vyloučení ve Fulneku týkat 500–700 osob. Hodnota je nicméně pouze orientační, neboť nelze zpřesnit a propojit informace popisující jednotlivé skupiny sociálně znevýhodněných osob (VA: 2018). Naproti tomu jsou pro obyvatele města reálně dostupné služby pouze tří subjektů. Jsou jimi Charita Odry poskytující pečovatelskou službu, denní stacionář a dluhovou poradnu, Asociací rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR (ARPZPD) provozovaný Klub Zvoneček zajišťující služby denního centra a sociálně aktivizační služby a občanská poradna provozovaná Centrem pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, o. p. s. (CZPMSK), sídlící v Novém Jičíně. Kromě těchto poskytovatelů je potom ve městě k dispozici několik menších služeb, často provozovaných jednou osobou, o jejichž existenci často město ani neví, pakliže si nepožádají o finanční dar na provoz. Takovéto provozovatele ale fulnečtí občané kontaktují sami bez jakékoliv externí konzultace.

Jak je zřejmé již z popisu či názvu uvedených subjektů, žádný z nich původně neměl pobočku přímo ve Fulneku, ale pouze v nedalekých Odrách, popř. v okresním Novém Jičíně. Pouze Charita Odry zde svoje pracoviště vytvořila – nejprve v roce 2001, kdy zde začala provozovat pečovatelskou a ošetrovatelskou službu, a poté v roce 2020, kdy započala činnost občanské (dluhové) poradny. Zbylé sociální služby jsou pak ve Fulneku poskytovány pouze terénní formou. Za těmito službami, případně i za řadou jiných, tak musejí občané Fulneku dojíždět, což v případě některých (zejména seniorů a zdravotně postižených) hraničí s nemožností. Pouze Klub Zvoneček je zároveň jedinou terénní sociální službou ve městě pro rodiny s dětmi ohrožené sociálním vyloučením. Z uvedeného popisu je tak zřejmé, že Fulnek není v dostatečné míře zasíťován sociálními službami. Avšak tento stav není napříč lokálními aktéry vnímán plošně. Z rozhovorů se zástupci města konaných v rámci evaluačního šetření vyplynulo vnímání Charity Odry jako univerzální sociální služby schopné zaštitit většinu potřebných oblastí ve městě (dluhovou poradnu, pečovatelskou službu, denní stacionář i hospicovou službu).

O expanzi přímo do Fulneku stálo po zahájení spolupráce města s Agenturou také CZPMSK, které za tímto účelem připravovalo vlastní projekt. Z důvodu výhledu nedostatečných personálních kapacit (několik zaměstnankyní Centra odcházejících na mateřskou dovolenou) ale Centrum od tohoto záměru ustoupilo. V současné době (srpen 2021), kdy dluhové poradenství ve městě řeší primárně poradna Charity Odry, CZPMSK ubylo fulneckých klientů do stavu, kdy jich mají přibližně 10 za půl roku. Nejčastěji s nimi řeší pracovněprávní vztahy a bydlení. ARPZPD o rozšíření působnosti neuvažuje. Organizace provozuje svoji službu převážně v terénu a vlastní pobočkou má umístěnou na strategickém místě v Odrách naproti ÚP. Zřízení místního pracoviště ve Fulneku by tak pro subjekt znamenalo více než co jiného, administrativní zátěž.

Jedna ze žádoucích služeb již ve Fulneku prostřednictvím realizovaného projektu působí – jedná se o dluhovou poradnu Charity Odry. Základní občanské a finanční poradenství by však bylo vhodné ve městě i nadále rozšiřovat, neboť cílové skupině chybí odpovídající informovat, schopnost prioritizovat své životní potřeby i orientace v životních situacích. Vstupní analýza i SPSZ potom shodně uvádějí, že „*dominantním tématem v kontextu rodiny byl plošně sdílený pocit vhodných míst pro matky s dětmi a malé děti, kde by mohly bezpečně trávit svůj volný čas*“ (VA: 2018; SPSZ). Na uvedeném problému se nic nezměnilo ani s odstupem tří let a trvá i v době tvorby této evaluační zprávy. V minulosti město řešilo možné vybudování NZDM, to však nebylo schváleno zastupitelstvem. Danou potřebu sdílenou i napříč respondenty šetření je možné ilustrovat vyjádřením jednoho z nich:

„Vidím tam tu potřebu věnovat se volnému času dětí, aby nemusely svůj čas trávit ve škole v nějakém kroužku. Jakmile zazvoní, už ve škole nechtějí být. Někaké další aktivity školy nabízejí, ale za poměrně vysokou úplatu, což je pro nízkopříjmové rodiny nemyslitelné. Tam vnímám opravdu vysokou potřebu.“

Na absenci míst pro aktivní trávení volného času však poukazovali také fulnečtí senioři i přesto, že mají vlastní klubovnu, kde se dle potřeby scházejí a konají různé akce. Město pro ně též připravuje různá posezení, setkání apod. V těchto ohledech ve Fulneku již řadu let probíhá diskuze nad možným zřízením určité služby sloužící k trávení volného času. Vzhledem k rozptylu cílových skupin je ale obtížné definovat charakter takovéto služby, tedy zda by mělo jít např. o středisko volného času, komunitní centrum, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež apod. V zájmu města je přitom zřízení takového zařízení, které by saturevalo potřeby co nejširší skupiny obyvatel, byť se v současnosti (srpen 2021) debaty nejčastěji točí kolem nízkoprahového zařízení pro děti a mládež.

Ve Fulneku jsou také známy příčiny nedostatečné kapacity sociálních služeb. Jednou z nich je nedostatek terénních sociálních pracovníků, za nímž stojí nízký zájem o danou práci z důvodu její vysoké psychické náročnosti, nedostatečného finančního ohodnocení a neodpovídající prestiže práce v sociálních službách. Z provedeného evaluačního šetření ovšem vyplývá, že tento konkrétní faktor není specifikem Fulneku, ale celého Novojičínska. Další z příčin je řazení Fulneku k obcím druhé kategorie, což způsobuje, že je zde limitováno pole působnosti městského úřadu a zároveň zde nesídlí další instituce státní veřejné správy jako např. Úřad práce, jehož nejbližší pobočka je v Odrách. Poslední zjištěnou příčinou je dle Vstupní analýzy nedostatečná podpora města spatřovaná zejména v neochotě dofinancovat příslušné sociální služby (VA: 2018).

Zejména v posledních přibližně třech letech ve Fulneku vykristalizovala potřeba intenzivnější péče pro občany s omezenou svéprávností, jichž je aktuálně (srpen 2021) zhruba 10. Přítomnost nesprávných obyvatel je jistě jedním ze specifických rysů Fulneku, příčinu takového množství osob s omezenou svéprávností však lokální aktéři neznají. Zástupci města při evaluačním šetření uvedli:

„O tyto osoby se většinou nechce postarat jejich rodina. Jedná se např. o občany s různými psychiatrickými onemocněními, alkoholiky či osamělé osoby, jimž rodina odmítá jakkoliv pomoc. Ve výjimečných případech se rodina obává vlastního nezvládnutí nezbytné péče. Povětšinou však rodina nechce mít s takto postiženým rodinným příslušníkem nic společného. Péče o takovéto občany následně přechází – a to na základě soudního rozhodnutí – na stát, a tedy na město. Město se o takového člověka následně postará, zabezpečí mu sociální

služby, doklady, finance, aj. Dále se snaží dohledávat rodinu, zjišťovat důvody, proč o něj nechtějí pečovat apod.“

Z důvodu zvýšení počtu občanů, jimž je město ustanoveno opatrovníkem, ale i navýšení opatrovaných osob v rodinách zvažuje město možnost vybudování chráněného bydlení. Mezi další priority města řešení absence takových služeb, jakými jsou např. fyzioterapie, diabetologická poradna, jichž je zde akutní nedostatek. Město již tuto situaci řeší s Moravskoslezským krajem, který přislíbil vypracování analýzy zaměřené na definici typu zařízení či služby nejvíce se hodícího do Fulneku. Výsledek tohoto jednání s MSK ale dosud (srpen 2021) není znám.

3.3 Spolupráce obce Fulnek s ASZ v lokalitě

Spolupráce Fulneku s Agenturou pro sociální začleňování byla oficiálně započata 26. dubna 2018 podpisem Memoranda o spolupráci. Bezprostředně poté započala první fáze této spolupráce, v rámci níž byla vypracována analýza stakeholderů a celková komplexní Vstupní analýza města Fulnek definitivně zhotovená v říjnu 2018. Součástí první fáze bylo též sestavování lokálního partnerství jakožto základní platformy pro spolupráci mezi ASZ, zástupci Fulneku a místními aktéry. K členství byli takto přizváni relevantní zástupci státní a veřejné správy, neziskových organizací, škol a dalších institucí aktivně se podílejících na problematice sociálního začleňování ve městě. První schůze Lokálního partnerství se uskutečnila 25. září 2018.

V průběhu tohoto jednání byly mj. ustaveny jednotlivé pracovní skupiny a nominováni jejich členové. Konkrétně se jednalo o pracovní skupiny zabývající se problematikou bydlení, prevence a bezpečnosti, rodiny, zaměstnanosti a vzdělávání. Vznikla též „systémová“ Pracovní skupina Projekty a implementace určená k tomu, aby koordinovala projektové aktivity v obci a sledovala naplňování opatření stanovených v SPSZ. Na úvodním jednání byly také nastíněny záměry a cíle spolupráce, jejímž výstupem měl být především Strategický plán sociálního začleňování pro město Fulnek na období let 2019–2022.

Koordinační jednání se zástupci města probíhala průběžně. Zástupcům města zde byly předkládány výstupy z uvedených pracovních skupin, které byly následně využity při tvorbě SPSZ. Samotný Strategický plán byl schválen Zastupitelstvem města na jednání konaném 23. září 2019. Dokument je v souladu se všemi relevantními lokálními i celostátními dokumenty, mezi něž patří např. Strategický plán rozvoje Města Fulnek pro období 2013–2020, Strategie sociálního začleňování 2014–2020 nebo Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016–2020.

4 Zadání a cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Štolfová & Konečný, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 1. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci ve městě Fulnek, která probíhala od července do září 2021, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **Desk research**
- **Polostrukturované rozhovory** s místními institucionálními aktéry:
 - Místostarostka města Fulnek
 - Vedoucí odboru vnitřních věcí města Fulnek
 - Referentka odboru vnitřních věcí a sociální pracovnice města Fulnek
 - Tajemník města Fulnek
 - Vedoucí odborné sociální porady Charity Odry
 - Sociální pracovnice Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí, z. s.,
 - Sociální pracovnice Centra pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, o. p. s.,
 - Vedoucí oblasti Novojičínsko z organizace Slezská diakonie
- **Analýza dat:**
 - Z veřejně přístupných zdrojů (*mapa exekucí, mapa kriminality, data MPSV, GŘ ÚP, ČSÚ atd.*)
 - Poskytnutá místními aktéry (*Městský úřad Fulnek, Charita Odry, lokální konzultantka oblasti atd.*)

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných ve Strategickém plánu sociálního začleňování města Fulneku a jeho místních částí pro období 2019–2022 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň přihlíží na prosazení změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- Vytvořila či přispěla opatření k dosažení dopadů v krátkodobém, střednědobém a případně dlouhodobém horizontu?
- Které partikulární aspekty opatření přispěly k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
- Objevily se nějaké rozdíly v dopadech opatření na různé věkové, etnické či genderové skupiny osob?
- Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
- Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
- Jaké další investice jsou vyžadovány pro to, aby byla zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?
- Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
- Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která byla zmíněna již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, které jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat**¹⁰ a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace. Konkrétně v případě evaluační zprávy reflektující spolupráci ASZ s městem Fulnek je nezbytné dodat, že evaluační šetření probíhalo ještě v průběhu spolupráce i chodu projektu, u jednotlivých dopadů je tak možné vyhodnocovat spíše potenciál jejich naplnění.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejnějnější obraz stavu lokality.

¹⁰ Od roku 2019 v této lokalitě probíhá monitoring dopadů projektů ve vztahu k opatřením navrženým v SPSZ.

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

Tabulka 3: Strategické priority, cíle a opatření formulované v SPSZ

Oblast I: Bydlení

1. Priorita	Zvýšit podíl domácností žijících ve standardním bydlení a jejich kompetence pro udržení
1.1 Specifický cíl	Zvýšení dostupnosti standardního bydlení pro CS
Opatření 1.1.1	Nastavení spolupráce mezi aktéry
	<p>Indikátor: ✓ 1 setkání ročně</p> <p>Setkání lokálního partnerství proběhla v termínech: 25. 9. 2018, 11. 9. 2019 a 5. 8. 2021. V roce 2020 se setkání neuskutečnilo z důvodu pandemie onemocnění covid-19. Bylo však nahrazeno individuálními konzultacemi.</p>
Opatření 1.1.2	Řešení problematiky bydlení s podporou sociální práce/sociální péče
	<p>Indikátor: X 10 bytových jednotek/10 domácností</p>
1.2 Specifický cíl	Podpora směřující k posílení schopností a dovedností CS k zajištění a udržení standardního bydlení
Opatření 1.2.1	Podpora k získání standardního bydlení pro osoby/rodiny v nestandardní formě bydlení a podpora klientů ohrožených ztrátou bydlení k udržení bydlení intenzivní sociální práce (terénní, ambulantní forma)
	<p>Indikátor: X 0,5 úvazku</p>
Opatření 1.2.2	Realizace občanské poradny ambulantní i terénní formou
	<p>Indikátor: ✓ 110 podpořených osob</p> <p>Ke 30. 6. 2021 bylo podpořeno 68 osob. Dle vyjádření zástupkyně Charity Odry zaštiťující ve Fulneku tuto službu je nepravděpodobné, že by do konce projektu došlo k naplnění stanoveného indikátoru.</p>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Ze čtyř opatření definovaných v rámci priority týkající se zvýšení podílu domácností žijících ve standardním bydlení a jejich kompetencí pro udržení byla realizována dvě, tedy rovná polovina. Ani v jednom případě sice nedošlo ke 100% splnění opatření, tento deficit je ovšem vhodně zdůvodnitelný. V případě opatření 1.1.1 je na vině pravděpodobný externí vliv v podobě pandemie covid-19, v případě opatření 1.2.2 bylo potom v ohledu podpory cílové skupiny dosaženo řady jiných výsledků.

Oblast II: Prevence a bezpečnost

2. Priorita	Snížení míry rizikového chování CS
2.1 Specifický cíl	Prevence rizikového způsobu chování
Opatření 2.1.1	Rekonstrukce prostor pro nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM)
	Indikátor: X Zrekonstruované prostory vyhovující potřebám NZDM Vybudování NZDM nebylo podpořeno zastupitelstvem města.
Opatření 2.1.2	Realizace sociální služby NZDM ambulantní formou
	Indikátor: X 2 úvazky Nenaplnění indikátoru má totožný důvod jako v případě opatření 2.1.1.
Opatření 2.1.3	Motivace mládeže k aktivnímu a smysluplnému trávení volného času formou depistáže v rámci NZDM
	Indikátor: X 1 úvazek Nenaplnění indikátoru má totožný důvod jako v případě opatření 2.1.1.
Opatření 2.1.4	Zajištění aktivit pro smysluplné trávení volného času
	Indikátor: X indikátor nebyl stanoven Ve městě neprobíhají žádné nové aktivity.
Opatření 2.1.5	Nastavení spolupráce místních aktérů v oblasti prevence a bezpečnosti
	Indikátor: ✓ 1 setkání ročně Setkání místních aktérů v oblasti prevence a bezpečnosti probíhala pouze v rámci pracovních skupin konaných ve dnech 16. 10. 2018, 12. 11. 2018 a 17. 1. 2019.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
ne	I přes alespoň částečné provedení opatření 2.1.5 je nezbytné druhou prioritu označit za nesplněnou. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, jehož vybudování bylo stěžejní náplní této priority, nevzniklo a daná setkání se uskutečnila pouze v samotném začátku při formulaci zde uvedených opatření. Zde však bylo město limitováno absencí vyhlášení příslušné výzvy a nedostatečnými finančními kapacitami na vybudování takovéhoho centra.

Oblast III: Zaměstnanost

3. Priorita	Snížení bariéry pro vstup CS na volný trh práce
3.1 Specifický cíl	Podpora specifických skupin při uplatnění na trhu práce
Opatření 3.1.1	<p>Příprava CS ke vstupu na trh práce a podpora při udržení pracovních míst</p> <p>Indikátor: X 60 podpořených osob</p> <p>Projekt Na cestě k práci byl podán Slezskou Diakoníí, ale nebyl podpořen.</p>
Opatření 3.1.2	<p>Podpora CS při vstupu na trh práce prostřednictvím tréninkových pracovních míst</p> <p>Indikátor: X 60 podpořených osob</p> <p>Nenaplnění indikátoru má totožný důvod jako v případě opatření 3.1.1.</p>
Opatření 3.1.3	<p>Nastavení spolupráce mezi aktéry pro oblast zaměstnanosti formou Poradenských dnů</p> <p>Indikátor: X 6 setkání za rok</p> <p>Poradenské dny nebyly realizovány.</p>
Opatření 3.1.4	<p>Zjišťování informací o potřebách CS formou terénní práce a informování prostřednictvím kulatých stolů</p> <p>Indikátor: ✓ zjišťování řešených témat, 1 setkání ročně</p> <p>Zjišťování potřeb cílových skupin probíhalo spíše v limitované míře, kulaté stoly potom byly uskutečněny 12. 6. 2019 a 11. 2. 2021. Kulatý stůl v roce 2020 pravděpodobně neproběhl z důvodu pandemie onemocnění covid-19.</p>
Opatření 3.1.5	<p>Realizace občanské poradny ambulantní i terénní formou</p> <p>Indikátor: ✓ 110 podpořených osob</p> <p>Míra naplnění indikátoru je blíže vysvětlena u vyjádření k opatření 1.2.2.</p>
Opatření 3.1.6	<p>Oslovování a kontaktování zaměstnavatelů a veřejnosti</p> <p>Indikátor: ✓ 5 oslovených zaměstnavatelů</p> <p>Zaměstnavatelé byli aktivně oslovováni prostřednictvím pracovníků občanské poradny Charity Odry.</p>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Podobně jako v případě první priority byla i u priority orientované na snížení bariéry pro vstup cílové skupiny na volný trh práce realizována rovná

	polovina opatření, byť v různé míře. Občanská poradna Charity Odry kromě zaznamenání řady jiných výsledků popsaných v kapitole 6.1 níže též aktivně oslovovala lokální zaměstnavatele. Ti však dle vyjádření jednoho ze zaměstnanců Charity nejevili přílišný zájem o spolupráci. Kulaté stoly proběhly z výše uvedeného důvodu dva ze tří možných.
--	---

Oblast IV: Rodina

4. Priorita	Posílení dostupnosti institucí řešících sociální vyloučení pro CS
4.1 Specifický cíl	Zajištění dostatečné sítě služeb a návazných programů a jejich dostupnost pro CS
Opatření 4.1.1	Realizace Občanské poradny ambulantní i terénní formou
	Indikátor: ✓ 110 podpořených osob Míra naplnění indikátoru je blíže vysvětlena u vyjádření k opatření 1.2.2.
Opatření 4.1.2	Rekonstrukce prostor pro NZDM
	Indikátor: ✗ Zrekonstruované prostory vyhovující potřebám NZDM Nenaplnění indikátoru má totožný důvod jako v případě opatření 2.1.1.
Opatření 4.1.3	Realizace sociální služby NZDM ambulantní a terénní formou
	Indikátor: ✗ 3 úvazky Nenaplnění indikátoru má totožný důvod jako v případě opatření 2.1.1.
Opatření 4.1.4	Zajištění aktivit pro smysluplné trávení volného času
	✗ indikátor nebyl stanoven Ve městě neprobíhají žádné nové aktivity.
Opatření 4.1.5	Podpora rozvoje sociální práce na obci
	Indikátor: ✗ 0,5 úvazku
Opatření 4.1.6	Zajištění základních potřeb rodinám a jednotlivcům v krizi formou základní potravinové pomoci
	Indikátor: ✗ 10 podpořených rodin ročně
Opatření 4.1.7	Zajištění prostor pro neformální setkávání rodičů s dětmi
	Indikátor:

	X Zajištěné zázemí
4.2 Specifický cíl	Nastavení systému zjišťování informací o potřebách CS
Opatření 4.2.1	Nastavení spolupráce mezi aktéry pro oblast rodiny
	Indikátor: ✓ 1 setkání ročně Aktéři v oblasti rodiny se potkali v termínech 18. 10. 2018, 15. 11. 2018, 6. 12. 2018 a 16. 1. 2019 v pracovní skupině rodina a zaměstnanost.
Opatření 4.2.2	Zjišťování informací o potřebách CS formou terénní práce
	Indikátor: X zjišťování řešených témat
Opatření 4.2.3	Dluhová platforma
	Indikátor: ✓ 3 setkání ročně Setkání dluhové platformy proběhla v termínech: 14. 2. 2019, 23. 5. 2019, 10. 10. 2019, 5. 3. 2020, 18. 2. 2021, 19. 3. 2021 a 23. 4. 2021.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
částečně	Z priority zabývající se posílením dostupnosti institucí řešících sociální vyloučení pro cílové skupiny byla naplněna přibližně třetina formulovaných opatření. Ta byla ponejvíce orientována na řešení dluhové problematiky. Za velmi úspěšný je považován projekt občanské (dluhové) poradny a uskutečněno bylo také sedm dluhových platforem. Důvodem realizace jediné z nich v roce 2020 byla pravděpodobně pandemie onemocnění covid-19.

Oblast V: Dluhová problematika

5. Priorita	Snížení zadluženosti CS
5.1 Specifický cíl	Posílení kompetencí CS k řešení své situace v oblasti zadlužení a rozvoj finanční gramotnosti
Opatření 5.1.1	Realizace Občanské poradny ambulantní i terénní formou
	Indikátor: ✓ 110 podpořených osob Míra naplnění indikátoru je blíže vysvětlena u vyjádření k opatření 1.2.2.
Opatření 5.1.2	Dluhová platforma
	Indikátor: ✓ 3 setkání ročně Setkání dluhové platformy proběhla v termínech: 14. 2. 2019, 23. 5. 2019, 10. 10. 2019, 5. 3. 2020, 18. 2. 2021, 19. 3. 2021 a 23. 4. 2021.
Opatření 5.1.3	Oslovování a kontaktování zaměstnavatelů a veřejnosti
	Indikátor: ✓ 5 oslovených zaměstnavatelů
Opatření 5.1.4	Realizace osvětové akce se zaměřením na dluhy pro veřejnost
	Indikátor: X 1 akce ¹¹
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Pátá priorita, zaměřená na snížení zadluženosti cílové skupiny, byla tou jednoznačně nejvíce saturovanou ze všech. Tento stav lze označit za nanejvýše vhodný, neboť právě zadluženost byla respondenty evaluačního šetření považována za největší problém lokality. Z navržených opatření nebyla vůbec provedena pouze osvětová akce pro veřejnost. Do stoprocentního naplnění opatření 5.1.1 a 5.1.2 pak s největší pravděpodobností zasáhla pandemie onemocnění covid-19.

¹¹ Dle vyjádření jednoho z lokálních aktérů měla aktivita proběhnout, ale z důvodu pandemie onemocnění covid-19 byla zrušena a aktuální nastavení neumožňují akci uspořádat vzhledem k náročnosti podmínek.

6 Hlavní zjištění

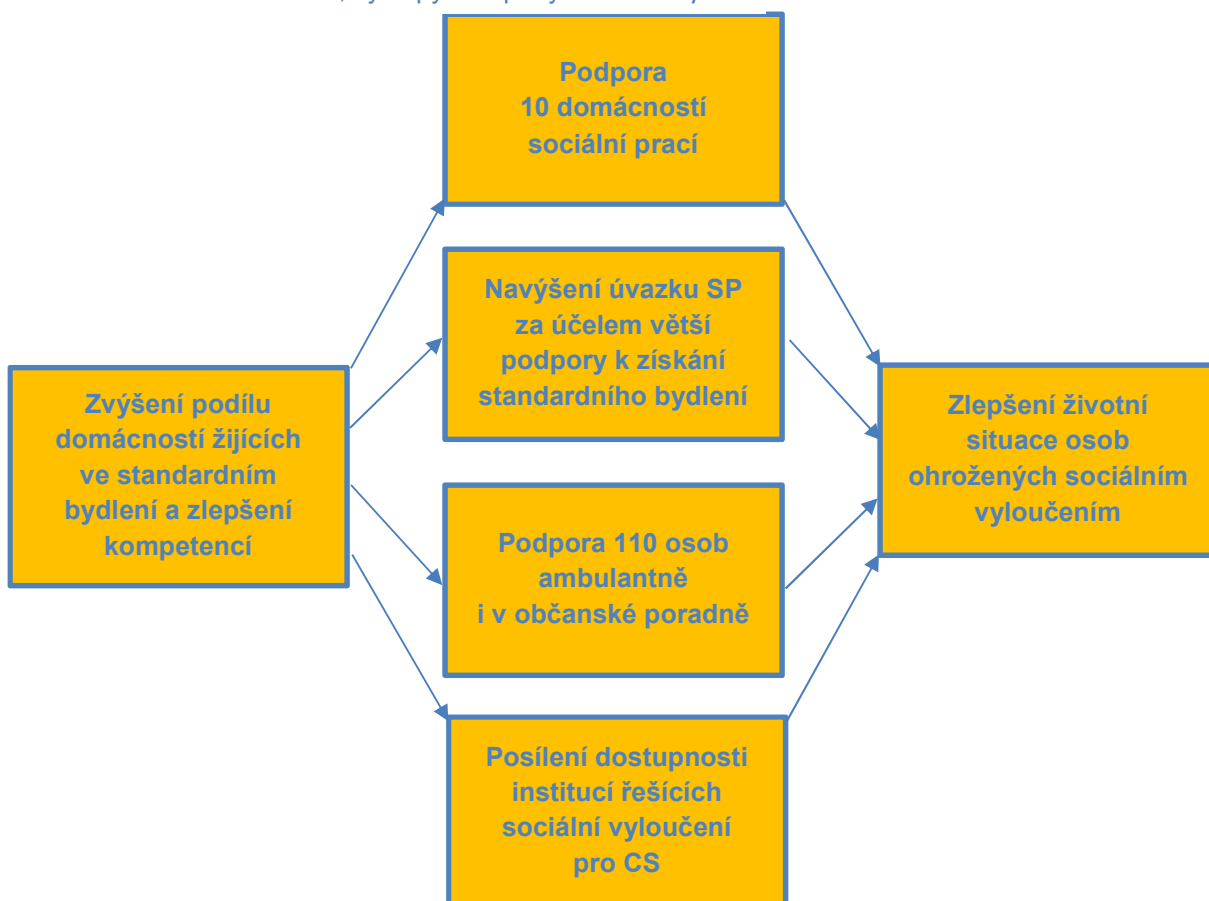
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

V SPSZ na roky 2019–2022 nebyly jednoznačně definovány očekávané dopady formulovaných opatření a z nich plynoucích specifických cílů. Při jejich stanovování tak bylo vycházeno z analytické části SPSZ.¹² Kombinace údajů uvedených v této části Strategického plánu a povahy specifických cílů z návrhové části SPSZ vyústila ve stanovení následujících dopadů:

- 1) Zlepšení životní situace osob ohrožených sociálním vyloučením
- 2) Eliminace sociálně rizikových jevů a zkvalitnění života rodin
- 3) Zlepšení ekonomické a sociální situace obyvatel a zvýšení jejich gramotnosti v těchto oblastech

Tyto dopady jsou dále graficky zobrazeny ve schématech 2–4 níže. Ta poukazují také na skutečnost zřejmou již z popisu opatření uvedených v kapitole 5 této evaluační zprávy, a tedy duplikaci vybraných opatření napříč prioritami z důvodu jejich provázanosti s vícero cíli návrhové části SPSZ.

Schéma 2: Evaluované cíle, výstupy a dopady v oblasti bydlení

¹² Každé opatření formulované v SPSZ má nicméně stanoveno své indikátory naplňování, které fungují podobně jako indikátory projektové logiky. Agentura pro sociální začleňování poté podporuje sledování dopadů realizovaných projektů, byť nebývají bezprostřední součástí SPSZ.

Schéma 3: Evaluované cíle, výstupy a dopady v oblastech prevence a bezpečnost a rodina

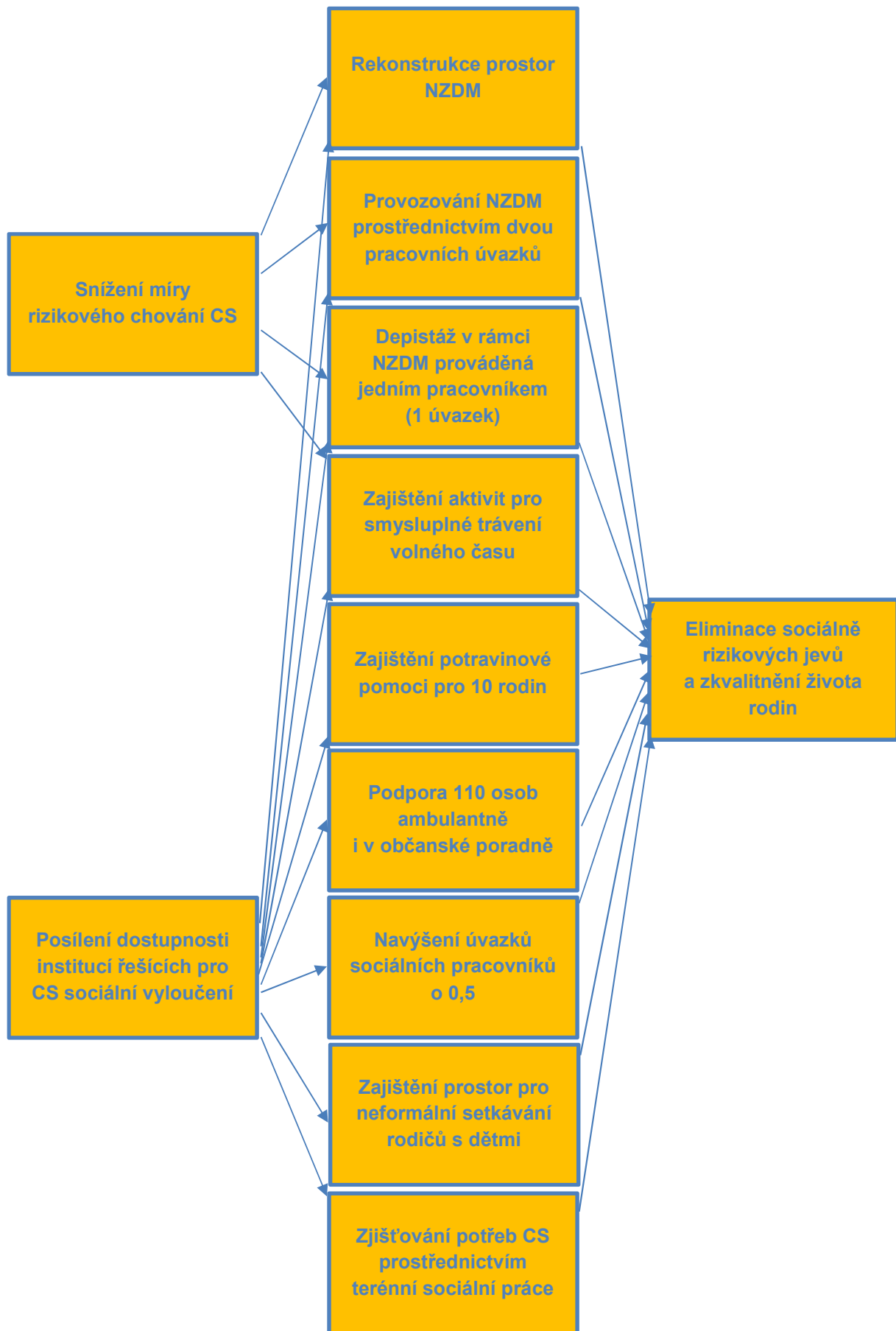

Schéma 4: Evaluované cíle, výstupy a dopady v oblastech zaměstnanost a dluhová problematika

Z přehledových tabulek monitorujících naplnění stanovených opatření, v této evaluační zprávě se nacházejících v kapitole 5, je zřejmé, že ve Fulneku byla prováděna pouze ta opatření, která souvisela s realizací projektu občanské poradny Charity Odry. Opatření s názvem **Realizace občanské poradny ambulantní i terénní formou** se napříč prioritami a specifickými cíli města vyskytovalo ve všech prioritách s výjimkou druhé zaměřené na snížení míry rizikového chování cílové skupiny. Projekt tak výsledně do určité míry blíže specifikované níže v této kapitoly saturoval opatření 1.2.2, 3.1.5, 4.1.1 a 5.1.1.

Stěžejním aktérem pro naplňování předmětných opatření byla, jak je již uvedeno výše, organizace Charita Odry. Ta je místní pobočkou Charity České republiky. Ve městě Odry působí od roku 1992. Organizace postupně rozšířila své pole působnosti na další obce v nedalekém okolí Oder. Ve Fulneku a jeho nejbližším okolí působí od roku 2001, kdy zde začala provozovat pečovatelskou a ošetrovatelskou službu. Organizace v současné době (srpen 2021) nabízí též ošetrovatelskou službu, denní stacionář pro seniory z Oder, půjčovnu kompenzačních pomůcek, sociální poradnu, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Manhattan Odry, humanitární sklad a stanici pomoci. Charita Odry též v posledních letech realizovala či stále realizuje v součtu šest projektů financovaných z Operačního programu Zaměstnanost (OPZ) a Integrovaného regionálního operačního programu: Metodickou podporou ke kvalitě, Auta pro Charitu Odry-operativnost a spolehlivost pro naše uživatele, Občanská poradna Odry, Dluhová poradna (pro oblast Vítkovska), S automobily do terénu a právě Občanskou poradnu Fulnek.

Samostatný projekt s názvem **Na cestě k práci** podávala též Slezská diakonie. Ten však nebyl primárně z důvodů nedostatečného popisu cílové skupiny, chybějící bližší deskripce zapojení cílové skupiny a nedostatečně popsání harmonogramu a způsobu realizace projektu přijat k financování (Věcné hodnocení projektové žádosti CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016208; 25. 5. 2020). Dle vyjádření vedoucí oblasti Novojičínsko nicméně po neúspěchu tohoto projektu další působení subjektu ve Fulneku neprobíhá. Občané z města nevyužívají služeb sociálně terapeutické dílny ani sociální rehabilitace, služba denní stacionář má údajně fulnecké klienty v řádu nižších jednotek.

Dalšími aktéry s potenciálem ovlivňovat naplňování opatření jsou Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR provozující Klub Zvoneček zajišťující služby denního centra a sociálně aktivizační služby, občanská poradna provozovaná Centrem pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, o. p. s., Městský úřad Fulnek a lokální pobočka Policie ČR.

Projekt Charity Odry s názvem **Občanská poradna Fulnek** (r. č. CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0015828) má naplánovanou realizaci na období od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2021. I přes svůj název je zaměřený primárně na poskytování poradenství v oblasti dluhové problematiky. Indikátor počtu podpořených klientů byl nastaven na hodnotu 110. K 30. 6. 2021, tedy ve třech čtvrtinách projektu, bylo podpořeno 68 klientů, což představuje 61,8 % z cílové hodnoty. Pracovnice občanské poradny v rozhovoru uvedla, že poradně stále přibývají noví klienti, ale zároveň otevřeně přiznala, že k naplnění tohoto indikátoru s největší pravděpodobností nedojde. Pokud by klienti přibývali obdobným tempem jako dosud, tedy v průměrném počtu 22,67 za půl roku, ke konci projektu by počet klientů dosáhl 90,67, a indikátor by tak byl naplněn na necelých 82 %.

K 30. 6. 2021 bylo také:

- podáno 28 návrhů na oddlužení,
- bagatelní podporu do 40 hodin získalo 58 osob, přičemž u tří osob byla tato podpora překročena a došlo k naplnění jejich individuálního plánu,
- u dalších sedmi osob se překročení bagatelní podpory předpokládá,
- vypracováno šest splátkových kalendářů,
- vysvětleno 39 klientům, co je uvedeno v dokumentu, který jim byl doručen,
- podpořeno 10 klientů při uplatnění na trhu práce.

Cílovou skupinu klientů poradny nelze jednoznačně definovat. Dle zástupců města ale zdaleka nejde pouze o sociálně slabší občany. V porovnání s klienty z ostatních míst, kde působí poradna Charity Odry (Vítkovsko a Odry), lze však klienty z Fulneku označit za spíše pracující. Pracovnice poradny v tomto ohledu uvedla, že Fulnek je na tom sice hůře než Odry, ale zato lépe než Vítkovsko.

U podpořených klientů došlo ke zlepšení finanční gramotnosti a zvýšení jejich osobních kompetencí při řešení zadluženosti. Zaměstnanci poradny oslovovali i firmy působící ve Fulneku a jeho nejbližším okolí, ale tyto výzvy většinou zůstaly bez odpovědi. Z projektu vzniklo také několik příkladů dobré praxe, které byly průběžně zveřejňovány ve fulneckém zpravodaji. Zástupci města jej celkově považují za velmi přínosný, a to zejména z hlediska vysoké odbornosti, s níž je tato služba poskytována.

Vzhledem ke spokojenosti s výstupy projektu a pozitivními dopady na cílovou skupinu se počítá také s jeho pokračováním od ledna 2022. Kancelář dluhové poradny se od nového roku přesune do budovy na náměstí, pro obyvatele města se tedy stane dostupnější. Nově bude otevřena dva dny v týdnu, v nichž bude poradenství poskytováno dvěma pracovnicemi poradny.

6.1.1 Vyhodnocení stanovených dopadů

Již v úvodu vyhodnocení dopadů je nezbytné podotknout, že SPSZ byl ve Fulneku vytvořen na roky 2019–2022. Jediný v oblasti získaný projekt – Občanská poradna Fulnek – tak i nadále běží, stejně jako má město i nadále provést některá z formulovaných opatření. Z této perspektivy se tedy jeví vyhodnocení dopadů jako předčasné a spíše předběžné. V případě některých dopadů či jejich proměnných tak může často daleko více o odhad jejich budoucího vývoje na základě zjištění plynoucích z evaluačního šetření než o ryze empirický údaj.

Vzhledem k realizaci jediného projektu, byť saturujícího hned čtyři z opatření popsanych v kapitole 5 výše, bylo při vyhodnocování naplnění evaluátorem stanovených dopadů přistoupeno k logice posuzování přínosu tohoto projektu na určené dopady a nikoliv míru naplnění dopadů dílčími projekty, jak bývá v tomto typu evaluačních zpráv obvyklé.

Přínos projektu bude nicméně podrobněji vyhodnocen na základě časového horizontu trvání uskutečněných dopadů (krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé dopady), dopadu na konkrétní fragmenty cílové skupiny osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených (rozdíly v dopadu na věkové, etnické, genderové či jiné skupiny osob), kauzality realizovaných opatření a dosažených změn, přítomnosti nezamýšlených dopadů provedených opatření (pozitivních i negativních) a vlivu externích faktorů na dosažení cílů.

Dopad 1: Zlepšení životní situace osob ohrožených sociálním vyloučením

U prvního z dopadů byla realizace občanské poradny jedním ze čtyř opatření potenciálně vedoucích ke zlepšení životní situace osob ohrožených sociálním vyloučením. Při aplikaci značně trivializovaného (matematického) postupu lze tudíž hovořit o maximálně 25% dosažení dopadu, a to navíc při podpoře všech 110 avizovaných osob, k níž ovšem, jak je uvedeno výše, s největší pravděpodobností nedojde. Míra dosažení tohoto dopadu je tak výsledně ještě nižší. Samozřejmě je nezbytné brát v potaz spíše relativní hodnotu tohoto ukazatele a obtížnou vyhodnotitelnost vlivu jednotlivých opatření na dosažení daného dopadu.

Dopadu tak bylo dosaženo pouze v limitované míře. Ke zlepšení životní situace osob ohrožených sociálním vyloučením došlo například prostřednictvím zlepšení jejich finanční gramotnosti, zaměstnatelnosti a zvýšení jejich osobních kompetencí při řešení zadluženosti.

Dopad 2: Eliminace sociálně rizikových jevů a zkvalitnění života rodin

Druhý ze stanovených dopadů je o poznání komplexnějšího charakteru. K jeho dosažení směřovalo hned devět opatření plynoucích ze dvou specifických cílů. Využijeme-li zde totožného modelu jako v případě vyhodnocení prvního dopadu, maximální míra naplnění tohoto dopadu činí zhruba 11 %. I zde je však nezbytné kalkulovat se spíše ilustrativní hodnotou tohoto údaje. Pro vyšší míru dosažení dopadu v podobě eliminace sociálně rizikových jevů a zkvalitnění života rodin se z provedeného evaluačního šetření jeví jako klíčový nedostatek absence vhodných aktivit pro naplnění volného času, a to zejména pro děti a dospívající obyvatele Fulneku. S tímto jevem přímo souvisí pět z devíti formulovaných opatření směřujících k danému dopadu, tři z nich byla potom konkrétně navázána na vybudování nízkoprahového centra pro děti a mládež.

Dopadu bylo dosaženo spíše v zanedbatelné míře. Ke zkvalitnění života několika rodin pravděpodobně došlo již v důsledku samotného oddlužení (ke 30. 6. 2021 bylo podáno 28 oddlužovacích návrhů). Se šesti klienty byl dále vypracován splátkový kalendář a dalších 10 klientů bylo podpořeno při uplatnění na trhu práce.

Dopad 3: Zlepšení ekonomické a sociální situace obyvatel a zvýšení jejich gramotnosti v těchto oblastech

V jednoznačně nejvyšší míře bylo prostřednictvím realizovaných opatření přispěno k zaznamenání dopadu cílícího na zlepšení ekonomické a sociální situace obyvatel a zvýšení jejich gramotnosti v těchto oblastech. Alespoň částečně byla provedena čtyři ze sedmi opatření vedoucích k tomuto dopadu, tedy 57 % z nich. Opět je však nezbytné připomenout relativní váhu tohoto matematického modelu vzhledem k reálnému přispění daných úkonů k zaznamenání tohoto dopadu.

Dopadu tak bylo dosaženo, byť v omezené míře. Na přispívání k tomuto dopadu se svojí funkcí ponejvíce podílela zejména občanská poradna Charity Odry, která jednak přímo podporovala cílovou skupinu, jednak oslovovala zaměstnavatele a v neposlední řadě se též účastnila dluhových platforem.

1) Časový horizont trvání uskutečněných dopadů (krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé dopady)

Časový horizont uskutečněných dopadů je proměnnou jednoznačně nejvíce ovlivněnou dosud stále běžícím projektem a obdobím funkce aktuálního SPSZ. Jakékoliv prokazatelné dopady tak ze své podstaty mohou dosud být výhradně krátkodobého charakteru. Zaměstnanec poradny Charity Odry nicméně v rozhovoru provedeném v průběhu evaluačního šetření připustil, že dopady na většinu klientů poradny bývají zpravidla krátkodobého charakteru. U osob ohrožených sociálním vyloučením mají jejich problémy tendenci se kumulovat a tyto osoby se s nimi nezdědka potýkají opakovaně, jakmile ustane jejich kontakt s poradenským místem.

Nespornou výhodou Fulneku je dostatečná zaměstnanost usnadňující klientům poradny návrat k běžnému životu. I díky ní tak projekt může zaznamenat dlouhodobé na některé ze svých klientů, jejichž příběhy se již nyní dostávají do fulneckého zpravodaje jako příklady dobré praxe. Pracovník poradny ovšem uvedl, že skutečně dlouhodobé dopady bývají zaznamenávány u množství klientů v řádu jednotek.

2) Dopady na konkrétní fragmenty cílové skupiny osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených (rozdíly v dopadech na věkové, etnické, genderové či jiné skupiny osob)

Ze šetření vyplynula poměrně značná šíře cílové skupiny dluhového poradenství ve Fulneku. Jak uváděli někteří z respondentů, mnozí z občanů s nízkými příjmy se do tzv. dluhové pasti ani nedostanou, neboť jim řada bankovních institucí odmítne půjčit vyšší sumy peněz. Naproti tomu poradnu nezdědka navštěvují klienti patřící na základě vzdělání či zaměstnání k nižší střední až střední třídě. Zástupci romské menšiny jsou ve Fulneku relativně integrovaní a tvoří významnější část klientů poradny. Její pracovník nicméně připustil, že v poslední době zde přibývá právě Romů, kteří nechtějí pracovat a spokojují se s příjmy ze sociálních dávek.

3) Kauzalita realizovaných opatření a dosažených změn

Projekt občanské (dluhové) poradny Charity Odry byl jediným realizovaným v oblasti. Zaměstnanec jiné ze služeb dostupných pro obyvatele Fulneku – občanské poradny CZPMSK – v rozhovoru potvrdil, že od vstupu poradny Charity se dramaticky snížil počet obyvatel města využívajících právě služby poradny CZPMSK. Z této perspektivy se tedy jeví zřejmá spojitost mezi množstvím občanů města v procesu oddlužení či s jakkoliv zlepšenou finanční gramotností a s realizací projektu občanské poradny Charity Odry.

4) Přítomnost nezamýšlených dopadů provedených opatření (pozitivních i negativních)

Ústředním zamýšleným dopadem projektu občanské poradny byla bezprostřední podpora cílové skupiny dluhovým poradenstvím a zlepšením její životní prostřednictvím podaných oddlužovacích návrhů, nastavením splátkových kalendářů, zvýšením finanční gramotnosti apod. Za nezamýšlený dopad je tedy možné označit usídlení dané služby na trhu, vybudování důvěry ze strany stávajících i nových klientů a postupné navyšování jejich počtu právě na základě uvedených faktorů.

Výsledkem tohoto dopadu je též dohoda Charity Odry s městem na pokračování občanské poradny i po skončení projektu a její přesunutí na lukrativnější a dostupnější místo nacházející se na náměstí nedaleko radnice. Charita Odry si zároveň díky tomuto projektu upevnila své postavení dominantní sociální služby pro město Fulnek, které je s ní jako institucí nad míru spokojeno a plánuje je i nadále finančně podporovat.

5) Vliv externích faktorů na dosažení cílů

Ve Fulneku je možné identifikovat dva zásadní faktory ovlivňující úspěšnost kterékoliv sociální služby. Prvním z nich je celkově nízký počet sociálních služeb dostupných pro místní obyvatele. Jak již bylo několikrát uvedeno výše, ve městě formálně působí celkem tři sociální služby včetně občanské poradny Charity Odry. Dále zde má pravděpodobně působnost i několik menších subjektů a jednotlivců praktikujících sociální práci či jí podobnou pomáhající profesi. Tento počet je řadou lokálních aktérů vnímán jako nedostačující, leč tento názor není shodně vnímán napříč všemi aktéry. Přinejmenším je ale možné konstatovat, že nabídka služeb není příliš pestrá. To poté odkazuje klienty k využívání takových služeb, které jsou právě dostupné. Z této pozice profituje občanská poradna, jíž neustále přibývají další klienti.

Druhým faktorem je politická podpora města. V rozhovorech provedených v rámci evaluačního šetření opakovaně zaznívalo, že dřívější politické vedení města nebylo podpoře rozvoje sociálních služeb příliš nakloněno. Stávající vedení naproti tomu jeví známky otevřenosti vůči rozšíření městských sociálních služeb. Samotní zástupci vedení města nicméně v rozhovorech připustili, že po volbách do městského zastupitelstva, jež mají proběhnout v roce 2022, může situace doznat dalších změn.

6.2 Naplňování cílů KPSVL

6.2.1 Adresnost a relevance

Nejpalčivějšími problémy lokality jsou zadluženost obyvatel a nedostatek příležitostí pro kvalitní trávení volného času zejména pro děti a mladistvé občany Fulneku. Vyplývá to jak z formulovaných opatření, kdy například občanská (dluhová) poradna byla součástí hned čtyř priorit. Spíše na ekonomickou stabilitu obyvatel se soustředil i druhý z podaných projektů s názvem Na cestě k práci. O potřebě služby pro trávení volného času pak svědčí jednak již řadu let trvající úvahy nad možným vybudováním nízkoprahového zařízení, jemuž byla věnována takřka kompletní 2. priorita zabývající se snížením míry rizikového chování cílové skupiny. Dále je potom zřejmá z výpovědí lokálních aktérů zmiňujících skupinky mladistvých vyvolávajících nadměrný hluk a celkově snižujících pocitovou bezpečnost na území města.

Z této perspektivy se tedy realizace právě občanské poradny zaměřené na řešení dluhové problematiky jeví jako zcela adresné a relevantní opatření. Dluhová poradna za dobu své přítomnosti ve Fulneku produkuje jak očekávané, tak neočekávané výsledky, a její existence je oceňována lokálními aktéry, klienty i vedením města. Vytknout lze naopak poměrně nízký důraz vedení města věnovaný snahám o vybudování nízkoprahového zařízení či jiného typu služby, s jejímž přispěním by začaly děti a mladiství trávit svůj volný čas užitečněji a efektivněji, než tomu bylo doposud.

6.2.2 Konzistence s potřebami

Jedna ze dvou hlavních potřeb cílové skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením – snižování zadluženosti – je řešena, jak je ostatně již uvedeno výše, prostřednictvím projektu Občanská poradna Fulnek. Nicméně i v tomto případě dochází až k řešení již vyvstalého problému či nepříznivé situace osob, na něž již byly například uvaleny exekuce, popř. se dostaly do tzv. dluhové pasti. Zde se tedy jeví jako potřebné doplnit tuto službu o jinou službu preventivní povahy. Ta by měla být zaměřena zejména na zvyšování finanční gramotnosti, ale např. také na lepší porozumění dokumentům, snazší orientaci ve smluvních podmínkách u různých úvěrů apod. Tyto úkony sice provádí i poradna Charity Odry, ovšem zpravidla pouze u klientů, kteří ji navštíví, tedy stále u zlomku obyvatel Fulneku.

Někteří z lokálních aktérů v rozhovorech uvedli, že takto orientované kurzy probíhají na místních základních školách a se seniory potom provádějí podobně orientované besedy příslušníci Policie ČR. Z konstantního podílu občanů města v exekuci se ale jeví, že takováto míra preventivních opatření není dostačující a **bylo by vhodné se zvyšování finanční gramotnosti věnovat intenzivněji.** V tomto ohledu je vhodné upozornit na potenciál rozšíření spolupráce s Charitou Odry, která již přímo v Odrách pořádá takto orientované semináře pro základní školy a firmy.

V posledních letech ve Fulneku vyplynula též potřeba systematické práce s osobami s omezenou svéprávností, jejichž počet ve Fulneku narůstá. Těm ale v posledním SPSZ nebyl věnován žádný prostor. Vzrůstající potřebou jsou též služby obvyklé využívané občany v seniorském věku. Tento typ služeb ale nemohl být prostřednictvím projektů podpořen. **Souhrnně tak lze konstatovat, že realizovaná opatření byla konzistentní s potřebami pouze částečně a v saturování skutečných potřeb je Fulneku prostor ke zlepšení.**

6.2.3 Koordinace

Vzájemná komunikace a koordinace ve městě již působících služeb, tedy občanské poradny Charity Odry, občanské poradny CZPMSK a sociálně aktivizační služby ARPZPD probíhala na velmi dobré úrovni. Pracovníci těchto služeb v rozhovorech shodně vyjadřovali spokojenost s úrovní komunikace i spoluprací při podpoře či vzájemném přeposílání klientů. Totéž ze všech těchto stran platilo o koordinaci s pobočkou Úřadu práce v Odrách. Z hlediska komunikace a koordinace s městem byla nejvíce funkční spolupráce s poradnou Charity Odry, s jejímž chodem vyjadřovali zástupci města značnou spokojenost. **Naopak v případě zbylých dvou služeb s městem byla zřejmá nízká intenzita komunikace i vzájemné podpory.** Tento stav lze demonstrovat tvrzením zaměstnance jedné ze služeb: *„Komunikace s městem v současné době neprobíhá. Každoročně od nich žádáme o dar na provoz, který je jeden nebo dva tisíce korun, a u toho to končí.“*

Další nedostatky jsou pak patrné v komunikaci města s dalšími lokálními aktéry, jimiž jsou místní školy, dětský domov nebo Policie ČR. V případě posledního ze jmenovaných aktérů tento deficit v komunikaci připustili i samotní zástupci města, kteří zároveň vyjádřili pochybnosti o dostatečné aktivitě policie, např. ve věci pokrývání drogové problematiky na území Fulneku. Určitá zdrženlivost je však ze strany města patrná ve všech případech.

6.2.4 Synergie na úrovni opatření

Jak již bylo uvedeno u vyhodnocení adresnosti a relevance, značná část z nastavených opatření byla věnována zlepšování ekonomické stability obyvatel Fulneku. V tomto ohledu byly velmi synergické dva podávané projekty na občanské poradenství se zaměřením na dluhy a zkvalitnění pracovních návyků. První z uvedených a jediný úspěšný projekt občanské poradny však zároveň vyvolal jistý nedostatek v synergii se službou občanské poradny CZPMSK. **Zahájení provozu občanské poradny Charity Odry, která během 1,5 roku podpořila 68 klientů, totiž způsobilo výrazné ochabnutí zájmu o občanskou poradnu CZPMSK.** Tomu se dle vyjádření jednoho z pracovníků snížil počet klientů z Fulneku z přibližně 10 za měsíc na přibližně 10 za půl roku, tedy o 83 %.

Další opatření ve Fulneku nebyla realizována, není tudíž možné vyhodnocovat jejich synergii.

6.2.5 Udržitelnost

Klíčovým faktorem pro udržitelnost jakékoliv sociální služby ve Fulneku je jednoznačně politická podpora. Vyplynulo to z rozhovorů se všemi lokálními aktéry. Jak již bylo uvedeno výše, někdejší vedení města nebylo podpoře sociálních služeb příliš nakloněno, proto se přímo ve městě nacházela pouze Charitou Odry zprostředkovávána ošetřovatelská a pečovatelská služba. Právě Charita Odry jakožto celá organizace má aktuálně vůbec největší podporu města, což se projevuje jednak v prodloužení probíhajícího projektu od ledna 2022 a přesunu poradny na lukrativnější místo s nižším nájmem, ale také ze zjevné vůle dotázaných zástupců města tento subjekt podpořit v maximální možné míře.

Občanská poradna jako taková má nicméně zřejmý nedostatek v udržitelnosti výsledků, neboť z principu své funkce řeší problémy až poté, co vyvstanou. Poměrně nízkou udržitelnost výstupů u konkrétních klientů potvrdil v rozhovoru i pracovník poradny. Důvodem je zejména *„nízká gramotnost členů cílové skupiny, kteří nemají odpovídající návyky k udržení zlepšeného stavu. Tedy po konci spolupráce s poradnou nezřídka spadají opětovně do svých problémů“*.

Míra podpory fulneckého zastupitelstva se zdá být stěžejní také pro případné rozšíření služeb stávajících poskytovatelů i případný příchod těch nových. Od zapojených aktérů mj. zaznívala tvrzení, že nabízejí službu, která se v dané lokalitě jeví jako potřebná, ale ze strany města o ni dosud nikdo neprojevil zájem. O vstup do města stojí také několik dalších subjektů působících na Novojičínsku, mj. např. právě CZPMSK nebo Slezská diakonie. V jejich případě město Fulnek neprojevalo explicitní nezájem, ale zaujímá spíše pasivní postoj.

Z provedeného šetření ovšem dále vyplynulo, že rozšíření kterékoliv sociální služby se sice v současné době město nebrání, není však jeho prioritou. Hlavní prioritou města v současné době je výstavba mateřské školky. Dle financí a dotačních programů se stává další prioritou vybudování chráněného bydlení pro potřebné občany. Zástupce města v tomto ohledu uvedl, že *„cílem je přesunout je do jednoho objektu, ideálně v blízkosti Charity, aby byli blíže těm, kteří se o ně budou starat. Buď by tedy byl zrekonstruován nějaký objekt ve vlastnictví města nebo by došlo k nadstavbě objektu bývalého domu s pečovatelskou službou, kde sídlí Charita“.*

6.3 Spolupráce aktérů a ASZ

Souhrnně je možné konstatovat, že **v ohledech komunikace s Agenturou pro sociální začleňování i úrovni jí poskytované podpory panovala napříč lokálními aktéry z oblasti Fulneku naprostá spokojenost.** Oceňován byl přístup primárně lokální konzultantky ASZ, jež byla označována mj. jako komunikativní či nápomocná. Viz např. vyjádření jednoho z aktérů: *„Byla jsem maximálně spokojená. Velmi dobře se nám komunikovalo zejména s lokální konzultantkou. Reaguje rychle a zjistí nebo doplní veškeré potřebné informace. Nemám vůbec nic, co bych mohla vytknout.“*

Jednání ve formě pracovních skupin či lokálních partnerství se dle všech oslovených aktérů účastnili všichni relevantní aktéři z lokality. Stejně tak se respondenti evaluačního šetření shodovali na názoru, že **všichni zúčastnění aktéři měli dostatečný prostor se vyjádřit.** S naprostou většinou z nich dle oslovených aktérů také probíhala nebo probíhá bezproblémová a konstruktivní komunikace i nadále. Někteří z respondentů nicméně připustili, že komunikace s místními firmami je poněkud složitější, neboť jsou zdrženlivé. Jako důvody zdrženlivosti vnímají aktéři spokojenost vedení firem s pravidelnou docházkou jejich zaměstnanců, a tedy jistotu nechutí je „rozrušovat“ pobízením k řešení jejich problémů. Dle dotázaných tento jev ale není specifický pouze pro Fulnek, nýbrž i přinejmenším pro Odry a jejich okolí.

Uvedená setkání byla plodná, co se výsledků týče. Z této perspektivy s nimi panovala spokojenost. **Oslovení aktéři se však shodovali, že setkání mohla být stručnější a kratší.** Délka setkání mnohdy představovala problém zejména pro menší služby s menším počtem zaměstnanců, kdy jejich zástupci jsou zároveň aktivními sociálními pracovníky. Táhlá setkání jim tak ubírala prostor pro věnování se jejich klientům a administrativním záležitostem spojeným s chodem dané služby. Viz např. vyjádření:

„Pro nás byl spíše problém, že jsme neměli čas se těchto jednání účastnit. Setkání byla poměrně dlouhá. Výsledky sice byly určitě plodné, ale dovedla bych si představit, že setkání by bylo možné udělat stručnější. Vzhledem k rozsahu naší práce je pro nás časově náročné

se účastnit podobných setkání v této podobě. I když vím, že to někam vede, už by mi pak nezbývalo dostatek času na moji práci, což je problém.“

V průběhu spolupráce s ASZ probíhaly také vzdělávací akce, jichž se někteří z lokálních aktérů účastnili. Mezi takovéto akce patřila mj. školení zaměřená na exekuce a insolvence, dědické právo nebo rodinné právo. Všichni respondenti se pak shodovali na tom, že na tyto akce pravidelně dostávali pozvánky. **Aktéři dále oceňovali aktivitu ASZ z hlediska zvaní na různá setkání, konference a workshopy.** Viz vyjádření: „Průběžně nás zvou na setkávání, dávají nám vědět o dotačních programech – v tomto ohledu jsou také velmi nápomocní.“ Výsledkem této spokojenosti je – konkrétně ze strany vedení města – příprava memoranda o spolupráci na dalších pět let.

Se Strategickým plánem sociálního začleňování byli obeznámeni všichni oslovení lokální aktéři, většina z nich ale s ním od jeho vzniku nepracovala, pouze věděli o jeho existenci. Obsahově však dokument dle respondentů evaluačního šetření plně odrážel obsah uskutečněných setkání aktérů. **Stanovené priority a opatření byly realistické a odpovídaly potřebám oblasti.** Nízká využitelnost dokumentu pro širší spektrum aktérů tak byla způsobena primárně jeho délkou a nedostatečnou relevancí pro všechny zapojené subjekty. Primárním a jediným uváděným využitím SPSZ bylo jeho využití jakožto základu pro psaní projektových žádostí podávaných do OPZ.

I vzhledem k výše uvedenému vedení města v současné době (srpen 2021) jedná o tom, jaké by měly být další parametry spolupráce s ASZ a jaké projekty by měly figurovat v novém SPSZ. **Zástupci města také v rámci evaluačního šetření potvrdili, že budou stávající Strategický plán aktualizovat.** K tomuto konkrétně uvedli: „Některé z těch bodů tam nebyly splněny a je potřeba je nějak upravit. My už jsme se bavili o tom, že tam těch opatření bylo hodně a chtělo by to snížit počet skupin opatření na 2–3.“

Závěrem shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství ve Fulneku:

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Místní aktéři zintenzivnili vzájemnou komunikaci, lépe nyní spolupracují při podpoře konkrétních klientů. ▪ Z projektu Občanské poradny vznikla řada příkladů dobré praxe zveřejňovaných ve fulneckém zpravodaji. ▪ Lokální partneři získali větší vhlad do možností financování projektů z vícera zdrojů. ▪ Současné politické vedení města je nakloněno rozvoji sociálních a souvisejících služeb. ▪ Potenciál rozšíření stávajících služeb či vstup nových na místní trh. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců pro sociální služby. ▪ Nižší míra aktivity ze strany města v komunikaci se sociálními službami a dalšími institucemi ze státní a veřejné správy. ▪ Neřešení chybějícího prostoru/příležitostí k efektivnímu trávení času pro děti a mládež. ▪ Značná část nenaplněných opatření z dosavadního SPSZ, nízká využitelnost dokumentu. ▪ Délka setkání představující překážku zejména pro malé služby. ▪ Neřešená úroveň standardu bydlení a jeho navyšování.

7 Závěry evaluace a doporučení

Z vyhodnocení evaluovaných priorit a cílů SPSZ uvedeného v 5. kapitole této evaluační zprávy vyplývá, že **Strategický plán sociálního začleňování města Fulneku a jeho místních částí pro období 2019–2022 reflektoval potřeby oblasti a opatření v něm uvedená plně odpovídala obsahu jednání pracovních skupin předcházejících jeho tvorbě. I z důvodu jejich až příliš vysokého počtu ale bylo realizováno pouze minimální množství opatření.** Ve žádné z pěti definovaných priorit nebyla provedena veškerá opatření. U čtyř z pěti priorit tak došlo k částečnému plnění (od 33 % do 75 % naplněných opatření). Zbývající priorita (2) zaměřená na snížení míry rizikového chování cílové skupiny pak nebyla saturována vůbec. Důvody k nízkému množství realizovaných opatření lze spatřovat jednak v nesouladu na úrovni Zastupitelstva města Fulneku, které nerozhodlo o podpoře žádného konkrétního projektu (např. vybudování NZDM), a jednak v neúspěchu druhého z podávaných projektů. Naplňování opatření potom negativně ovlivnila též globální pandemie onemocnění covid-19.

Za značně pozitivní lze označit skutečnost, že **nejvyšší poměr opatření byl splněn v 5. prioritě zabývající se snížením zadluženosti cílové skupiny**, neboť právě zadluženost byla lokálními aktéry označena za největší problém lokality. Právě na tuto problematiku byl zaměřen jediný uskutečněný projekt – Občanská poradna Fulnek –, jehož realizátor Charita Odry dále aktivně oslovoval místní zaměstnavatele a účastnil se dluhových platform, čímž plnil další opatření z priority.

V kontextu celkové míry plněných opatření se nikterak závažně nejeví pravděpodobné nenaplnění stanoveného indikátoru podpořených osob tímto projektem v hodnotě 110. Podle odhadu provedené na základě údajů ke 30. 6. 2021, tedy ve třech čtvrtinách projektu, by tento indikátor měl být naplněn zhruba na 82 %. Řadě klientů se však dostalo vyšší než bagatelní podpory a projekt dále zaznamenal několik jiných signifikantních výsledků. Neustále mu též přibývají klienti, a upevňuje si tak svoje postavení na fulneckém trhu sociálních služeb, kde bude na základě dohody s městem pokračovat i od ledna 2022, tedy po řádném ukončení projektu.

Vyhodnocení dopadů je z pozice evaluace provedené ještě v době trvání projektu, která tak má spíše procesní charakter, předčasné. Vzhledem k poměrně nízké míře plnění navržených opatření je ale možné konstatovat, že **kterékoliv ze tří evaluátorem formulovaných dopadů může být dosaženo pouze v omezené míře.** Největší potenciál má v tomto ohledu dopad Zlepšení ekonomické a sociální situace obyvatel a zvýšení jejich gramotnosti v těchto oblastech.

Z hlediska naplňování cílů KPSVL evaluátor konstatuje, že provedená opatření:

- **byla adresná a relevantní, neboť usilovala o eliminaci nejpálčivějšího problému lokality**, jímž je zadluženost, leč zcela opomenut zůstal druhý nejvýraznější problém, jímž je nedostatečný prostor pro účelné trávení času dětí a mladistvých,
- **byla konzistentní s potřebami některých cílových skupin**, nicméně jiným se vůbec nevěnovala, jak je patrné z vyhodnocení adresnosti a relevance výše,
- **byla prováděna při vhodné koordinaci lokálních aktérů poskytujících sociální služby i některých subjektů státní a veřejné správy**, avšak příležitostně narážela na pasivitu bývalého vedení města,

- **nebyla uskutečněna v odpovídající synergii**, neboť vstup jedné občanské poradny na lokální trh sociálních služeb způsobil úbytek klientů jiné občanské poradně,
- **jsou z perspektivy udržitelnosti ponejvíce ovlivňována mírou politické podpory ze strany vedení města**, která byla v předchozím volebním období minimální, byť ve stávajícím došlo ke změně k lepšímu.

Lokální aktéři jsou dále spokojeni se vzájemnou spoluprací i komunikací, stejně jako s podporou poskytovanou ze strany Agentury pro sociální začleňování. Většina iniciativ sociálních a souvisejících služeb ale ve Fulneku naráží na méně aktivní postoj vedení města k jejich rozvoji a financování. To je jedním z důvodů, proč je Fulnek i nadále nedostatečně zasítován sociálními službami. Mnohé z nich však projevují zájem svoji působnost přímo do města rozšířit, je zde tudíž patrný značný potenciál pro zlepšení situace.

Na první pohled se mění k lepšímu situace týkající sociálně vyloučených lokalit, potažmo v případě Fulneku adres ve městě. Některé z objektů změnily vlastníky, čímž z nich byli odsunuti obyvatelé významně ohrožení sociálním vyloučením. Počet budov považovaných vedením města za tzv. sociálně vyloučené adresy je tak nyní pouze v řádu jednotek. Vývoj situace ovšem poukazuje na jiný neméně závažný jev, jímž je **vytváření poměrně nízkého standardu bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením**. K tomuto jevu dochází na místních ubytovnách, kde mnozí z nájemníků žijí i přes nájemní smlouvy prodlužované po třech měsících již řadu let a dle vyjádření zástupců města jsou zde spokojeni.

Tabulka 4: Doporučení plynoucí z provedené evaluace

Číslo	Závěr	Popis	Doporučení
1. Systémová doporučení			
1.1	Lokální aktéři, zejména ti z menších sociálních služeb, se shodovali na přílišné délce jednotlivých jednání např. v pracovních skupinách.	Daní aktéři jsou často ve službách též sociálními pracovníky, na nichž závisí podpora klientů z řad cílové skupiny. Tu jim kvůli zdoluhavým jednáním nemohli věnovat v odpovídající míře.	V případě budoucích jednání zvážit změnu jejich délky, popř. celkového formátu (např. jejich konání on-line formou) tak, aby byla dostupná a neomezující pro všechny relevantní subjekty ve městě.
1.2	Ve Fulneku chybí mnoho zdravotnických odborníků (např. fyzioterapeuti, diabetologové apod.), místní občané za nimi tak musejí dojíždět do Oder, Nového Jičína či Ostravy, což je pro některé osoby, především seniory, náročné.	Vedení města tento bod vnímá jako výrazný nedostatek a usiluje o jeho odstranění. Již probíhá komunikace s Moravskoslezským krajem, z níž by měla vzejít doporučení na typ služby, která by ve městě mohla být zřízena.	Připravovat i pro menší města a obce takové programy, které by byly orientovány na rozvoj podobných zdravotnických služeb. Motivovat odborníky z příslušných oborů k působení v těchto oblastech.
2. Doporučení pro vedení města			
2.1	Nejzásadnějším problémem Fulneku v oblasti pocitové bezpečnosti jsou skupiny mladistvých postávající po ulicích a narušující obecný pořádek.	Tento je způsoben mj. nedostatkem příležitostí pro účelné trávení volného času pro děti a mladistvé, především pak ty z rodin ohrožených sociálním vyloučením. Členové této cílové skupiny přitom navštěvují NZDM v Odrách.	Prioritizovat vybudování nízkoprahového zařízení pro děti a mládež přímo ve Fulneku.
2.2	Z uskutečněného šetření plyne zjištění, že vedení	Ačkoliv stávající politické vedení města podporuje	Vyvíjet větší aktivitu v oblasti komunikace s příslušnými

	města vykazuje nižší míru aktivity v komunikaci s dalšími aktéry, zejména pak dalšími institucemi ze státní a veřejné správy a sociálními službami.	rozvoj sociálních služeb ve výrazně větší míře než to předchází, v jeho komunikaci se zbylými subjekty zainteresovanými v sociální oblasti je jsou i nadále značné rezervy.	institucemi státní a veřejné správy a sociálními službami, které mají dosah do Fulneku.
2.3	Hned několik objektů na území města má poměrně nízký standard bydlení, přesto zde přebývají i dlouhodobí nájemníci.	Vzhledem k tomu, že volné ubytovací kapacity bývají buďto na ubytovnách, kde je nastaven právě tento nízký standard bydlení, nebo v soukromých bytech, kde nájemníci často platí násobně vyšší nájem než v městských bytech, stává se adekvátní bydlení pro mnohé z rodin nedostupné.	Rozvíjet a udržovat městský bytový fond, aktivně vyhledávat dotační či jiné příležitosti pro financování jeho obnovy. Pokoušet se o navýšování ubytovacího standardu ve stávajících objektech ve vlastnictví města včetně ubytoven.
2.4	Místní dětský domov a děti do něj umístěné jsou vnímány značně kontroverzně.	Děti z domova bývají obviňovány z narušování obecného pořádku a negativního ovlivňování svých vrstevníků z rodin v rámci kontaktů ve škole. Domov údajně nemá dostatečnou kapacitu na poskytování kvalitnější péče umístěným dětem.	Aktivněji komunikovat s vedením dětského domova i jeho zřizovatelem, hledat způsoby, jimiž by bylo možné zlepšit pověst instituce, a ideálně též navýšit její personální kapacity.
3. Doporučení pro lokální partnerství			
3.1	Bezpečnost ve městě stráží pouze 13 strážníků Policie ČR, kteří nemají kapacitu řešit i veškeré menší delikty ve městě.	Ačkoliv ve městě probíhaly iniciativy týkající se zřízení městské policie, nebyly a pravděpodobně ani v dohledné době nebudou úspěšné. U Policie ČR pak ze strany města existují určité dohady o její nedostatečné aktivitě.	V případě tvorby budoucích projektů zvážit tvorbu takových, které by byly orientovány na zvýšení bezpečnosti ve městě, např. projektu na přítomnost asistentů prevence kriminality.
3.2	Zaměstnavatelé působící ve Fulneku a jeho nejbližším okolí jsou spíše pasivními lokálními partnery.	Místní firmy mj. nevyvíjejí příliš velký zájem o zprostředkování kontaktu mezi jejich zaměstnanci a sociálními službami, zejména dluhovou poradnou. Na vině jsou údajně obavy z rozrušování zaměstnanců.	Hledat způsoby, jimiž by bylo možné aktivizovat místní zaměstnavatele a motivovat je k širší spolupráci jak s městem, tak s dalšími lokálními partnery.
3.3	Dluhové poradenství provozované Charitou Odry se ukázalo být jako velmi přínosné, nicméně jeho podstatnou nevýhodou je řešení již vyvstalých problémů.	I přes údajně provozované aktivity v oblasti prevence zadluženosti ze strany základních škol i Policie ČR (besedy pro seniory) se mnozí z obyvatel Fulneku dostávají do problémů se zadlužeností. Množství preventivních aktivit tudíž není dostačující.	Zvážit realizaci projektů zaměřených kromě dluhového poradenství také na preventivní aktivity směřující ke zvyšování finanční gramotnosti, ideálně pak takové, které jsou určeny pro všechny věkové kategorie.
3.4	Město není v dostatečné míře zasítováno sociálními službami. Primárním a zcela	Charita Odry je zároveň jedinou sociální službou, s níž probíhá dlouhodobý	Vyhledávat příležitosti pro rozvoj sociálních služeb ve městě, projevovat větší

	zásadním poskytovatelem sociálních služeb ve městě je nyní Charita Odry.	kontakt města a výraznější podpora. Hned několik z okolních subjektů by přitom stálo o rozšíření své působnosti také do Fulneku.	aktivitu při kontaktování těchto subjektů. Dále rozvíjet tuto oblast.
--	--	--	--

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled bytových domů ve Fulneku nesoucích znaky sociálního vyloučení	12
Tabulka 2: Přehled ubytoven ve Fulneku nesoucích znaky sociálního vyloučení	13
Tabulka 3: Strategické priority, cíle a opatření formulované v SPSZ	32
Tabulka 4: Doporučení plynoucí z provedené evaluace	51

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel Fulneku	9
Graf 2: Počet obyvatel Fulneku ve věku 15–64 let	9
Graf 3: Průměrný věk obyvatel Fulneku	10
Graf 4: Podíl obyvatel Fulneku pobírajících příspěvek na bydlení	15
Graf 5: Podíl obyvatel Fulneku pobírajících příspěvek na živobytí	16
Graf 6: Podíl obyvatel Fulneku pobírajících doplatek na bydlení	17
Graf 7: Průměrný měsíční počet dávek MOP vypláceným obyvatelům Fulneku	18
Graf 8: Vývoj nezaměstnanosti ve Fulneku mezi lety 2016–2020	19
Graf 9: Podíl obyvatel Fulneku v exekuci	21
Graf 10: Vývoj kriminality ve Fulneku	24

Seznam schémat

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí	28
Schéma 2: Evaluované cíle, výstupy a dopady v oblasti bydlení	38
Schéma 3: Evaluované cíle, výstupy a dopady v oblastech prevence a bezpečnost a rodina	39
Schéma 4: Evaluované cíle, výstupy a dopady v oblastech zaměstnanost a dluhová problematika	40

Seznam obrázků

Obrázek 1: Administrativní mapa SO ORP Odry	8
Obrázek 2: Rozmístění SVL adres ve Fulneku	14
Obrázek 3: Fulnek na Mapě exekucí ČR	22

Seznam literatury

ASZ. 2018. Vstupní analýza města Fulnek.

ASZ. 2019. Strategický plán sociálního začleňování města Fulneku a jeho místních částí pro období 2019–2022

Město Fulnek. 2016. Komunitní plán rozvoje sociálních služeb na období 2016-2018.

Město Fulnek. 2019. Místní plán inkluze města Fulneku pro období 2019–2022.

Město Fulnek. 2012. Strategický plán rozvoje města Fulnek na léta 2013–2020.

Město Fulnek. 2020. Strategický plán rozvoje města Fulnek na období 2021–2027.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 25. 5. 2020. Věcné hodnocení projektové žádosti CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016208.

Štolfová, A., Konečný, P. 2018. ASZ. Rukověť evaluátora.